Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

№ 65 (20.033) ● 1988 йил 19 март, шанба ● Баҳоси 3 тийин.

КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. ГОРБАЧЕВнинг баёноти

Югославияга қилинган расмий дўстлик визити муносабати билан Люблянада бўлган М. С. Горбачев ТАСС мухбирига қуйидаги баёнотни берди.

— Эртага ирқчилар жиноятларининг занжирида яна бир ёвузлик амалга оширилиши мумкин. ЖАР маъмурлари тўқиб чиқарилганлиги яққол кўриниб турган айб билан ҳукм этилган Жанубий Африкалик олти нафар ватанпарварни дорга осишмоқчи.

Претория ҳукмдорларининг, президент Ботанинг ақл-ҳушини йиғиб олишлари ва жаҳон ҳамжамиятининг якдиллик билан қилаётган даъватларига қулоқ солишлари учун бир неча соат вақт бор. Жаллодларнинг қўлини тўхтатиб қолиш тўғрисидаги талабларга биз баралла овоз билан қўшиламиз.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросида

17 март куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг мажлиси бўлиб ўтди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг Бутуниттифоқ XIX партия конференциясини муносиб кутиб олиш юзасидан меҳнат коллективлари ҳамда ишлаб чиқариш илғорларининг ташаббуси тўғрисидаги қарори қабул қилинди. Марказий Комитет Бюроси саноат, қурилиш, транспорт ва алоқа, республика агросаноат комплекси меҳнат коллективлари ҳамда ишлаб чиқариш илғорларининг ташаббусини маъқуллаб ва қўллаб-қувватлаб, область партия комитетларига, министрликлар, идораларга, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советига, область ижроия комитетлари ҳамда Тошкент шаҳар ижроия комитетига, область касаба союзлари советлари ва республика касаба союз комитетларига, область комсомол комитетларига партия конференциясини кутиб олиш юзасидан ватанпарварлик ҳаракатини бутун чоралар билан ривожлантириш борасида меҳнат коллективларидаги ташкилотчилик ва оммавий-агитация ишларини кенг авж олдириб юборишни топширди.

Шунга алоҳида эътибор қаратилдики, социалистик мусобақани кучайтириш, мажбуриятлар қабул қилиш масалаларини меҳнат коллективларининг ўзлари ихтиёрийлик асосида, кенг ошкоралик вазиятида ҳал этишлари лозим.

Марказий Комитет Бюросида СССР Давлат чет эл туризми комитети Тошкент бўлими ишидаги жиддий камчиликларнинг, бошланғич партия ташкилотида ва меҳнат коллективида вужудга келган носоғлом аҳволнинг сабаблари таҳлил этилди (ушбу масалага оид материаллар алоҳида эълон қилинади).

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Бюроси КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг мамлакатда олий ва ўрта махсус таълимни қайта қуришнинг асосий йўналишлари тўғрисидаги қарорларини рўёбга чиқариш соҳасида Беруний номидаги Тошкент политехника институти партия комитетининг иши тўғрисидаги масалани кўриб чиқди.

Институт партия комитети мазкур қарорларни қониқарсиз бажараётганлиги қайд этиб ўтилди. Партия комитети (секретари ўртоқ А. А. Анцупов) сусткашлик ва расмиятчиликка йўл қўйди, қайта қуришнинг бош йўналишида — таълим-тарбия жараёнида дурустроқ ўзгартишларга эришмади, дарс бериш савияси ҳамон пастлигича қолмоқда.

Энергетика факультети студентларининг салкам 90 проценти арифметика масалаларини еча олмади. Радиоэлектроника ва автоматика, саноат энергетикаси, механика-машинасозлик факультетлари студентларининг тенг ярми мактаб физикасидан контрол ишни уддалай олмади. Таълим жараёнидаги катта камчиликлар олий ўқув юртининг моддий базасидаги жиддий қолоқлик сабабли баттар кучаймоқда. Ўқув майдони билан таъминланиш даражаси белгиланган нормативга қараганда 2—4 баравар паст. Айни вақтда каттагина майдонлар хизмат кабинетларига бериб қўйилган.

Институтнинг филиалларида ва кечки-сиртқи бўлимида мутахассислар тайёрлаш айниқса қониқарсиз аҳволда.

Партия комитети комсомол ташкилоти ва бошқа жамоат ташкилотларининг куч-ғайратини студентлар ўртасида ижодий вазиятни вужудга келтиришга йўналтирмаяпти. Студентларнинг атиги 2,5 проценти студент-конструкторлик бюроларининг аъзолари бўлиб, бор-йўғи 5,5 проценти хўжалик шартномаси асосидаги қидирув ишларида қатнашмоқда. Студентларнинг ўзини-ўзи бошқаруви юзаки жорий этилмоқда. Рус тилини ўрганишга етарлича эътибор берилмаяпти. Студентларни интернационал руҳда тарбиялаш соҳасида жиддий камчиликлар бор.

Илмий педагог кадрлар билан ишлашда, олий мактаб турмушини демократиялашда партия комитети актив ва ҳужумкор позицияда турмади. Кадрларни юқорироқ лавозимга кўтариш чоғида кенг ошкоралик ва коллегиаллик таъминланмаган. Илм-фан самарадорлиги пасайиб кетмоқда, кафедраларнинг деярли ярми, шу жумладан асосий соҳаларнинг кафедралари, профессор-ўқитувчилар составининг учдан икки қисми халқ хўжалиги, фан-техника тараққиётини жадаллаштириш вазифаларини ҳал этишда қатнашмаяптилар.

Институтда реал қайта қуриш амалга оширилмаганлиги собиқ ректор ўртоқ К. С. Аҳмедовнинг иш услуби ва методларидаги жиддий камчиликларнинг, партком ва унинг секретари ўртоқ А. А. Анцупов суст позицияда турганлигининг оқибатидир. Тошкент шаҳар ва Октябрь район партия комитетлари институтдаги ишларнинг аҳволини дуруст билмайдилар, таълим-тарбия жараёнига партиявий раҳбарликни амалга оширишда, кадрларни танлаш ҳамда жой-жойига қўйишда партком билан бошланғич партия ташкилотининг роли ҳамда масъулияти кучайтирилишини таъминламаяптилар.

Қабул қилинган қарорда Тошкент политехника институти партия комитетининг иши қониқарсиз, деб топилди. Партия комитети секретари ўртоқ А. А. Анцуповга институт коллективини мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилашга, КПСС Марказий Комитети 1988 йил февраль Пленуми қарорларини амалга оширишга сафарбар этиш борасидаги ташкилотчилик ва сиёсий ишларни жиддий бўшаштириб юборганлиги кўрсатиб ўтилди.

Марказий Комитет Бюроси Тошкент шаҳар партия комитетига, Октябрь район партия комитетига республика Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги билан биргаликда олий ўқув юртларидаги қайта қуришнинг бориши устидан контролни кучайтиришни, Тошкент политехника институтини кадрлар билан мустаҳкамлашни, юқори малакали мутахассислар тайёрлаш учун уларга нисбатан талабчанликни оширишни топширди.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советига политехника институтини келгусида ривожлантириш масалаларини кўриб чиқиш топширилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг мажлисида бошқа баъзи масалалар ҳам кўриб чиқилди, улар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

СССР—ЮСФР: ҳамкорлик истиқболлари

М. С. ГОРБАЧЕВНИНГ ЮГОСЛАВИЯДА БЎЛИШИ

ЛЮБЛЯНА, 17 март. (ТАСС махсус мухбирлари). Югославияда халқ ҳокимияти йилларида юз берган иқтисодий ва илмий-техникавий тараққиётнинг кўламлари «Искра» бирлашмаси мисолида яққол кўриниб турибди. Бугун М. С. Горбачевнинг ЮСФРда бўлиши тўртинчи кунининг амалий программаси ана шу бирлашма ишлаб чиқариши билан танишишдан, ишчилар ва мутахассислар билан учрашувдан бошланди. Бирлашма қирқ йиллик тараққиёт давомида электр чироқлари ишлаб чиқаришдан қудратли электрон ҳисоблаш машиналари, лазер ва оптика-электрон техникаси ишлаб чиқаришгача бўлган йўлни босиб ўтди. СССР «Искра» маҳсулотларини харид қиладиган энг катта мамлакатдир. Совет шериклари билан илмий-техникавий ҳамкорлик савдо алоқаларини янада кенгайтирмоқда.

Бош директор Ф. Шифкович бирлашманинг 36 минг меҳнатчиси номидан Бош секретарни самимий табриклади. Ўртоқ Горбачев, Сизнинг визитингиз «Искра» билан совет корхоналари ўртасидаги ҳар томонлама ҳамкорликни янада ривожлантиришга кучли омил бахш этади. Ишчиларимиз сизнинг Совет Иттифоқида қайта қуриш давомида ижобий ўзгаришларга эришишга қаратилган масъулиятли фаолиятингизда катта-катта муваффақиятлар тилайдилар.

М. С. Горбачев ишчилар, мутахассислар билан суҳбат чоғида хўжалик проблемалари ва социал проблемаларни ҳал этиш самарадорлиги масалалари билан, социалистик ўз-ўзини бошқариш механизмининг қандай амал қилаётганлиги, совет шериклари билан алоқаларни ривожлантириш хусусида қизиқди.

Бизда «Искра» бирлашмаси коллективи учун, деди у, кўлами энг катта таклифлар бўлиши мумкин, сизлар буни уддаласаларингиз кифоя. Бу ҳақда мен шунинг учун ҳам гапиряпманки, ҳозир мамлакатимизда ватан машинасозлиги модернизация қилинмоқда. Бизда микроэлектроника йилига 20—25 процент ўсиб бораётганига қарамай, биз уни юксалтиришдан манфаатдормиз. Мамлакатимизнинг турли шаҳарларида бир неча электроника марказлари қуришга аҳд қилдик. Шу жиҳатдан биз ҳақиқатан ҳам олға қадам ташлашимиз зарур. Зотан, бизда илмий ишланмалар мавжуд, ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш керак. Қисқасини айтганда, сизларни биз билан ҳамкорлик қилишга таклиф этамиз.

Биз Совет Иттифоқи билан ҳамкорликни кенгайтириш учун куч-ғайратимизни аямаймиз, деди **Ф. Шифкович**. Ҳозир ҳам биз совет корхоналари билан самарали алоқа ўрнатганмиз, СССРдаги касбдошларимиз билан тез-тез учрашиб турамиз. Аммо сиз мутлақо ҳақлисиз: амалий алоқаларни ривожлантириш керак, чунки бундай алоқалар ўзаро манфаатли бўлиб, у томоннинг ҳам, бу томоннинг ҳам манфаатларига мос келади.

М. С. Горбачев: Иқтисодий ислоҳотимиз туфайли алоқалар бироз бузилганлигини айтганлигингиз яхши бўлди. Эндиликда сиз бюрократик ғовларни четлаб ўтиб, илмий ташкилотлар, корхоналар билан бевосита алоқа боғлай оласиз.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари бирлашма фахрли меҳмонлари дафтарида ёзув қолдирди: у коллектив ютуқларига юқори баҳо бериб, унга ишлаб чиқаришда муваффақиятлар тилади.

«Искра» бирлашмасидан шаҳарга қайтиш чоғида марказий майдонлардан бирида тўхташга тўғри келди. Бу ерда тўхташ планлаштирилмаган эди. Майдонда минглаб шаҳарликлар тўпланган эдилар. Улар Бош секретарни табрикладилар, совет кишиларига ўзларининг энг яхши истакларини топширишни илтимос қилдилар, қайта қуриш фақат Совет Иттифоқига хизмат қилиб қолмай, бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлашга ҳам хизмат қилаётганлиги ҳақида гапирдилар.

Одамлар Югославия раҳбарлари билан музокараларнинг якунлари қандай бўлганлигига қизиқиб, саволлар билан мурожаат қилдилар.

М. С. Горбачев: музокаралар жуда яхши бўлди. Биз алоқаларни янада кенгайтириш имкониятига эгамиз, табиийки, бу ҳар икки томоннинг манфаатларига мос келади. Сўнгра — энг муҳими: одамларимиз Югославия халқларига қандай муносабатда эканликларини биламиз. Яхши муносабат ҳамиша совет кишиси қалбида сақланиб қолади. Сизларнинг бизга қандай муносабатда эканликларингизни ҳам биламиз. Мен шу боисдан ҳам Совет Иттифоқининг, ҳам Югославиянинг раҳбарлари ўз халқларининг кайфиятларини ҳисобга олиб, ҳар томонлама алоқаларни ривожлантириш ва мустаҳкамлашга ёрдам беришлари керак, деб ҳисоблайман. Музокаралар чоғида биз кўп нарсалар ҳақида келишиб олдик. Асрлар давомида, айниқса сўнгги ўн йилликларда тўпланган тажрибаларни сақлаб қолиш билан бирга уларни кўпайтириш ҳам керак.

Мен Люблянага, Словенияга келганимдан жуда хурсандман. Бу диёрда яшаётганлар яхши меҳнат қила олишларини биламан. Сизларга муваффақият, янги ютуқлар тилайман.

* * *

М. С. Горбачев шу куни Словения Социалистик Республикаси раҳбарлари билан учрашди. Учрашувда Словения Социалистик Республикаси Президиумининг Раиси Ф. Попит, Словения Коммунистлар Союзи Марказий Комитетининг Раиси М. Кучан, республиканинг бошқа раҳбарлари қатнашдилар.

КПСС Марказий Комитетининг секретари В. А. Медведев, Совет Иттифоқининг бошқа расмий кишилари ҳозир бўлдилар.

Дўстона вазиятда ўтган суҳбат чоғида Совет — Югославия муносабатларининг, шу жумладан Словения билан иқтисодий, маданий ҳамкорликни ривожлантиришнинг, Словениянинг Белоруссия билан бевосита республикалараро алоқаларининг баъзи масалалари хусусида фикрлашилди.

Словения Социалистик Республикаси Президиуми ва Словения Коммунистлар Союзи Марказий Комитетининг Президиуми КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари шарафига зиёфат берди. Ф. Попит билан М. С. Горбачев зиёфатда қисқача нутқ сўзладилар.

М. С. Горбачев куннинг иккинчи ярмида Хорватия Социалистик Республикасидаги Дубровник шаҳрига келди.

М. С. Горбачевга мамлакат бўйлаб сафарда СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари И. С. Силаев, СССРнинг ЮСФРдаги элчиси В. Ф. Мальцев, КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчиси Г. Х. Шахназаров, Югославия томонидан — ЮКС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси М. Орландич, ЮСФР Иттифоқ Ижроия Вечаси Раисининг ўринбосари Я. Землярич, ЮСФРнинг СССРдаги элчиси М. Вереш, бошқа Совет ва Югославия расмий кишилари ҳамроҳлик қилмоқдалар.

Аэропортда совет раҳбари ва унинг рафиқасини Хорватия Социалистик Республикаси Президиумининг Раиси А. Маркович рафиқаси билан, Хорватия Коммунистлар Союзи Марказий Комитети Президиумининг Раиси С. Стойчевич, республиканинг бошқа раҳбарлари кутиб олдилар.

А. БЕЛИКОВ, В. КУЗНЕЦОВ, Г. ШИШКИН.

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетида

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, касаба союзлари Бутуниттифоқ Марказий Совети ва ВЛКСМ Марказий Комитети 1987 йилда СССРни иқтисодий ва социал ривожлантириш Давлат планини муваффақиятли бажариш учун ўтказилган Бутуниттифоқ социалистик мусобақаси якунларини кўриб чиқдилар.

Қабул қилинган қарорда таъкидландики, мамлакат меҳнаткашлари партия XXVII съезди ва КПСС Марказий Комитетининг шундан кейинги Пленумлари қарорларини бажара бориб, ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини янада оширишга эришдилар. Туб иқтисодий ислоҳот изчиллик билан амалга ошириб борилди. Мамлакат саноати беш йиллик планда кўзда тутилган ўсиш суръатларига эришди. Машинасозлик маҳсулотини янгилаш тезлаштирилди, ёқилғи-энергетика ва металлургия комплексларининг иши яхшиланди, фан-техника тараққиётини жадаллаштириш юзасидан бир неча тадбирлар амалга оширилди. Агросаноат комплексида маҳсулот етиштириш кўпайди, қишлоқ хўжалиги, айниқса чорвачилик барқарор ривожлана бошлади. Кўп йиллардан бери биринчи марта маҳсулот ишлаб чиқаришнинг жами ўсишига моддий соҳа тармоқларида ишлаётган ходимларнинг сонини кўпайтирмасдан эришилди. Экономикани ривожлантиришнинг социал йўналишини кучайтириш йўли собитқадамлик билан ўтказилди. Уй-жой қурилиши миқёслари сезиларли даражада кенгайди, аҳолига кўрсатилаётган хизматлар ҳажми кўпайди, аҳолининг реал даромадлари ошди.

Мамлакат социал-иқтисодий тараққиётидаги ижобий силжишлар жамият ҳаёти барча соҳаларини демократиялаштириш, совет кишиларининг меҳнатдаги активлиги ва сиёсий активлиги тобора ошиб бораётганининг, улар қайта қуришга ўз ҳиссаларини қўшишга интилаётганлигининг натижаси, Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллигини муносиб кутиб олиш ва ўн иккинчи беш йиллик топшириқларини муваффақиятли бажариш учун бошланган социалистик мусобақа оммавий тус олганлигининг самарасидир.

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитети 1987 йилги Бутуниттифоқ социалистик мусобақаси якунларига кўра, иқтисодий ва социал тараққиётда энг юксак натижаларга эришган, маҳсулот етказиб бериш шартнома мажбуриятларининг, халқ истеъмол товарлари ишлаб чиқариш, қишлоқ хўжалик маҳсулоти давлат харидлари планларининг, ресурслар барча турларини иқтисод қилиш, маҳсулот сифатини ошириш, уй-жойлар, касалхоналар, мактаблар, мактабгача тарбия болалар муассасалари қурилиши топшириқларининг юз процент бажарилишини таъминлаган шаҳарлар, районлар, бирлашмалар, корхоналар, ташкилотлар, колхозлар ва совхозларни аниқлаб чиқдилар.

Шу билан бир қаторда кўпгина бирлашмалар, корхоналар, ташкилотлар, колхозлар ва совхозлар, районлар, шаҳарлар, областлар, ўлкалар ва автоном республикалар 1987 йил ва беш йилликнинг икки йили планларини бажармадилар, саноат маҳсулотлари ишлаб чиқаришда ва қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришда, социал-маданий объектларни фойдаланишга топширишда қолоқликка йўл қўйдилар. Қайта қуриш, туб иқтисодий ислоҳотни амалга ошириш давомида меҳнаткашларнинг ижодий активлиги ошиб бораётган бўлса ҳам ҳозирча ундан етарлича фойдаланилаётгани йўқ, хўжалик юритишнинг янги шарт-шароитлари, тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаш имкониятларидан чинакамига беллашув вазиятини яратиш учун суст фойдаланилмоқда.

Автоном республикалар, ўлкалар ва областлар Бутуниттифоқ социалистик мусобақаси барча кўрсаткичларининг бажарилишини таъминламаганликларини ҳисобга олиб, уларга 1987 йилги мусобақа ғолиби унвони берилмайди.

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, касаба союзлари Бутуниттифоқ Марказий Совети ва ВЛКСМ Марказий Комитети қуйидагиларни ғолиблар деб топиб, уларни КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроқлари билан мукофотладилар.

ЭВЕНКИЯ АВТОНОМ ОКРУГИ

Шаҳарлар

РСФСРдан: Чечен-Ингушия АССРдаги Гудермес шаҳри, Чита областидаги Краснокаменск шаҳри, Кронштадт шаҳри, Калуга областидаги Обнинск шаҳри, Бурятия АССРдаги Северобайкальск шаҳри;

Украина ССРдан: Днепропетровск областидаги Желтые воды шаҳри, Житомир областидаги Новоград-Волинский шаҳри, Севастополь шаҳри;

Белоруссия ССРдан: Гомель областидаги Мозирь шаҳри, Минск областидаги Слуцк шаҳри;

Қозоғистон ССРдан: Манғишлоқ областидаги Форт-Шевченко шаҳри;

Грузия ССРдан: Поти шаҳри.

Шаҳар районлари

Москва шаҳридаги Киров, Красногвардейский, Люблин, Свердлов, Совет районлари, Ленинград шаҳридаги Октябрь районии, Донецк шаҳридаги Ворошилов районии, Николаев шаҳридаги Заводский районии, Киев шаҳридаги Ленинград, Печёра районлари, Минск шаҳридаги Фрунзе районии.

Қишлоқ районлари

РСФСРдан: Доғистон АССРдаги Ахти, Магарамкент районлари; Мордва АССРдаги Зубово-Поляна, Рузаевка районлари; Чувашистон АССРдаги Комсомол, Чебоксар, Ялчиқ районлари; Ёқутистон АССРдаги Вилюй, Мома районлари; Красноярск ўлкасидаги Новоселовское, Сухобузимский районлари; Хакасия автоном областидаги Оржоникидзе районии; Приморье ўлкасидаги Чугуев районии; Ставрополь ўлкасидаги Предгорний районии; Корачой-Черкасия автоном областидаги Адиге-Хабл районии, Яҳудий автоном областидаги Октябрь районии; Амур областидаги Шимановск районии; Белгород областидаги Яковлево районии; Горький областидаги Арзамас, Лисковский, Шатки районлари; Камчатка областидаги Елизово, Мильково районлари; Кемерово областидаги Ленинск-Кузнецкий районии; Москва областидаги Люберецкий, Серебряние пруди районлари; Мурманск областидаги Ловозеро районии; Омск областидаги Большеречье районии; Орел областидаги Верховский, Хотинецкий районлари; Ростов областидаги Сальск районии; Тамбов областидаги Кирсанов, Сампурский, Тамбов районлари.

Украина ССРдан: Закарпатье областидаги Иршава, Перечин районлари; Қрим областидан Красногвардейское районии;

Белоруссия ССРдан: Брест областининг Ивацевичи, Пинск районлари; Витебск областидаги Докшици, Толочин районлари; Гомель областидаги Лельчици, Мозер районлари, Гродно областининг Гродно районии, Минск областининг Минск, Стародорожский районлари; Могилев областининг Климовичи районии;

Қозоғистон ССРдан: Кустанай областидаги Наурзум, Семиозерний районлари; Семипалатинск областидаги Абай районии; Толдиқўрғон областидаги Оқсув районии; Тўрғай областидаги Омонгелди районии;

Грузия ССРдан: Абашск, Богдановка, Каспс районлари;

Литва ССРдан: Кретинга, Скуодас, Шальчининка районлари;

Латвия ССРдан: Кулдига, Талси районлари;

Тожикистон ССРдан: Тоғли Бадахшон автоном областидан Шуғнон районии;

Туркманистон ССРдан: Мари областидаги Тахтабозор районии;

Эстония ССРдан: Кингисепп районии.

Бирлашмалар, корхоналар, колхоз ва совхозлар, қурилишлар, илмий-тадқиқот, лойиҳалаш ҳамда бошқа ташкилотлар ва муассасалар, тармоқлараро илмий-техникавий комплексларнинг 1575 коллективи КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроқларига мушарраф бўлдилар, жумладан 715 коллектив СССР Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасидаги Бутуниттифоқ «Ҳурмат тахтаси»га ёзилади.

(Давоми иккинчи бетда).

Меҳнат баҳори

● Уйчи районидаги «Қизилравот» совхози чўпонлари қўзи олиш йиллик топшириғини барвақт бажаришда районда пешқадамлик қилдилар. Хўжаликда мавжуд совлиқлардан 560 та соғлом, дуркун қўзилар олинди. Эришилган меҳнат зафарида Ўскан Бобонов, Ирисқул Бобоқулов, Абдураззоқ Ўрмонов сингари чўпонларнинг ҳиссаси катта. Қўзилатиш давом этмоқда.

М. ҚОДИРОВ.

● Хўжаобод районидаги «Коммуна» совхози қўйчивонлари бу йил пландаги 2244 бош ўрнига 2251 та қўзи олиб, белгиланган планни ошириб адо этдилар. Н. Раззоқов, Т. Тоиров, Т. Шокиров, М. Раззоқов каби чўпонлар бу ютуққа катта ҳисса қўшишди. Хўжалиқ чўпонлари қўзилар сонини яна 546 тага кўпайтириб, уларни ҳар юз бош қўй ҳисобига 120 тага етказишни мақсад қилишган.

Р. ЖУМАНИЁЗОВА.

ВИСТАВКА БОРИБ КЎРИЛДИ

Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасида «АҚШ ҳаётида информатика» кўргазмаси намойиш этилмоқда. АҚШ Ахборот Агентлиги (ЮСИА) СССРнинг Савдо-саноат палатаси иштирокида ташкил қилган бу кўргазма фан, маориф ва маданият соҳасида ҳамкорлик ҳамда алоқалар тўғрисидаги Совет — Америка битими доирасида ўтказилаётган тадбирларнинг бири бўлди. Экспозиция АҚШ иқтисодий, социал ва маданий ҳаётининг турли соҳаларида компьютерлар ҳамда замонавий алоқа воситаларининг қўлланилиши билан таништиради.

18 март куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлари, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари виставкани бориб кўрдилар. (ЎзТАГ).

АКТИВЛАР ЙИҒИЛИШИ

ТЕРМИЗ, 18 март. (ЎзТАГ). Бугун бу ерда Сурхондарё область партия ташкилоти активларининг йиғилиши бўлди. Йиғилиш қатнашчилари КПСС Марказий Комитети 1988 йил февраль Пленумининг «Ўрта ва олий мактабни қайта қуриш қандай бораётганлиги ҳамда уни амалга ошириш соҳасида партиянинг вазифалари тўғрисида»ги қароридан ҳамда ўртоқ М. С. Горбачевнинг Пленумдаги нутқидан келиб чиқадиган вазифаларни муҳокама этдилар. Область партия комитетининг биринчи секретари С. Мамарасулов доклад қилди.

Йиғилишда Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. П. Романовский нутқ сўзлади.

Ватанпарварлик ташаббусини қўллаб-қувватлаб

16 АПРЕЛЬ — коммунистик шанбалик куни

Ўзбекистон меҳнат коллективлари Москва меҳнаткашларининг В. И. Ленин туғилган куннинг 118 йиллиги шарафига Коммунистик шанбалик ўтказиш тўғрисидаги даъватига қизғин жавоб бердилар. Республиканинг саноат корхоналарида, қурилишларида, колхоз ва совхозларида кўп кишилик митинглар бўлиб ўтмоқда. Уларнинг қатнашчилари мамлакатда авж олиб кетган революцион қайта қуришни якдиллик билан қўллаб-қувватламоқдалар, партия режаларини амалга оширишга ўзларининг шахсий ҳиссаларини қўшиш ниятини изҳор қилмоқдалар, В. И. Ленин туғилган санани нишонлаш учун зарбдор меҳнат қилишларини айтмоқдалар.

Юзлаб деҳқонлар ва чорвадорлар Жарқўрғон районидаги «Сурхон» совхозида ўтказилган митингга йиғилдилар. Улар 16 апрель куни ленинча Коммунистик шанбаликка чиқишга, ўзларининг ҳалол меҳнатлари билан Буюк почин анъаналарини давом эттиришга якдиллик билан азму қарор бердилар. Хўжаликда ўтказиладиган меҳнат байрамида уч ярим мингдан кўпроқ киши қатнашади. Ўша куни 54 гектар майдондаги беданинг дастлабки ўриб олиш, 436 гектар майдонда маккажўхори экинларини культивация қилиш, бошқа қишлоқ хўжалик ишларини бажариш белгилаб қўйилди. Ўн иккинчи беш йиллик фондига 6 минг сўмдан кўпроқ маблағ ўтказилади.

Сирдарёдаги 7-трест қурувчиларидан 500 дан кўпроқ киши «Қизил шанбалик» куни ишга тушириладиган объектларда ишлашади. Бу ерда бўлиб ўтган митингда коллектив ана шундай қарорга келди. Айни вақтда 16 минг сўмлик қурилиш-монтаж ишларини бажариш, беш йиллик фондига уч ярим минг сўм ўтказиш белгиланди.

(ЎзТАГ).

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармони

ЎРТОҚ С. О. АЗИМОВНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

Ўртоқ Сарвар Олимжонович **Азимов** Ўзбекистон ССР ташқи ишлар министри этиб тайинлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. РОМАНОВСКИЙ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри, 1988 йил 18 март.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармони

ЎРТОҚ С. ҚУРБОНОВНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ЧЕТ ЭЛ ТУРИЗМИ БОШ БОШҚАРМАСИНИНГ БОШЛИҒИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

Ўртоқ Собитхон Қурбонов Ўзбекистон ССР ташқи ишлар министри вазифасидан озод қилиниб, Ўзбекистон ССР Чет эл туризми бош бошқармасининг бошлиғи этиб тайинлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. РОМАНОВСКИЙ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри, 1988 йил 18 март.

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетида

(Давоми. Боши биринчи бетда).

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитети партия, совет, касаба союз, комсомол ва хўжалик органларига партия XXVII съезди ва КПСС Марказий Комитетининг 1987 йил июнь ва 1988 йил февраль Пленумлари қарорларига амал қилиб, Бутуниттифоқ социалистик мусобақаси қатнашчиларининг куч-ғайратларини 1988 йилги иқтисодий ва социал ривожланиш Давлат планини муваффақиятли бажаришни таъминлашга, бу йил ўн иккинчи беш йилликка мўлжалланган экономиканинг ўртача йиллик ўсиш суръатларидан ўзиб кетишга, бирлашмалар ва корхоналарнинг барқарор ва бир маромда ишлашини таъминлашга сафарбар этиш топширилди. Шу мақсадда мамлакатимизда Бутуниттифоқ XIX партия конференциясини муносиб кутиб олиш учун авж олиб кетган ҳаракатдан кенг кўламда фойдаланилсин. Меҳнаткашларнинг ижодий ташаббускорлигини ривожлантириш, меҳнатдаги беллашувнинг таъсирчанлигини, ишлаб чиқаришнинг барча участкалари бир текисда ривожланишига эришишдан меҳнат коллективларининг манфаатдорлигини оширишда хўжалик юритишнинг янги методлари имкониятларидан, хўжалик ҳисобининг ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаш принципларидан тўлароқ фойдаланилсин. Давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисидаги СССР Қонунига таяниб, мусобақа меҳнаткашларнинг ўз ишига айлантирилсин, истеъмолчиларнинг юқори сифатли ва рақобатга қодир маҳсулотга бўлган эҳтиёжини кам харажат билан тўлароқ қондириш мақсадида меҳнат коллективлари иқтисодий мусобақасини ривожлантириш учун шарт-шароитлар яратилсин, уй-жой ва социал-маданий объектлар қурилиши планларининг сўзсиз бажарилишига эришилсин. Социалистик мусобақанинг социал ва тарбиявий роли оширилсин.

* * *

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитети Бутуниттифоқ социалистик мусобақаси ғолибларини қизғин табриклайдилар ва мамлакат меҳнаткашлари социал-иқтисодий тараққиёт йўлида янги қадам ташлайдилар, Ватанимиз иқтисодий қудратини янада мустаҳкамлаш учун ўз куч-ғайратлари ва билимларини сарфлайдилар, деб ишонч билдирадилар.

* * *

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроқлари билан мукофотланган меҳнат коллективларининг рўйхати тармоқ, республика, ўлка ва область газеталарида эълон қилинади.

БУТУНИТТИФОҚ СОЦИАЛИСТИК МУСОБАҚАСИНИНГ ҒОЛИБЛАРИ

АНДИЖОН ОБЛАСТИДАН

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғи билан мукофотланиб, СССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасидаги Бутуниттифоқ «Ҳурмат тахтаси»га ёзилди.

1. Ўзбекистон ССР Маҳаллий саноат министрлигининг Шаҳрихондаги «КПСС XXV съезди» шойи тўқиш фабрикаси коллективи.

БУХОРО ОБЛАСТИДАН

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғи билан мукофотланиб, СССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасидаги Бутуниттифоқ «Ҳурмат тахтаси»га ёзилди.

1. Свердлов районидаги Ҳамза номли колхоз коллективи

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроқлари билан мукофотландилар:

2. Бухоро районидаги «Галаосиё» совхоз-заводи коллективи

3. Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги «Узградострой» ишлаб чиқариш бирлашмасининг Бухоро уйсозлик комбинати коллективи

ҚАШҚАДАРЁ ОБЛАСТИДАН

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроқлари билан мукофотландилар:

1. Қарши шаҳридаги «Ҳурмат Белгиси» орденли Ўзбекистон нефть ва газ разведка қилиш геология ишлаб чиқариш бирлашмасининг коллективи

2. Усмон Юсупов районидаги Ғ. Ғулом номли давлат наслчилик заводининг коллективи

НАВОИЙ ОБЛАСТИДАН

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғи билан мукофотланиб, СССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасидаги Бутуниттифоқ «Ҳурмат тахтаси»га ёзилди.

1. Нурота районидаги Меҳнат Қизил Байроқ орденли «Нурота» давлат наслчилик заводи коллективи

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроқлари билан мукофотландилар:

2. Конимех районидаги «КПСС XXV съезди» совхозининг коллективи

3. Нурота районидаги «Қизилча» давлат наслчилик заводининг коллективи

НАМАНГАН ОБЛАСТИДАН

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроқлари билан мукофотландилар:

1. Наманган районидаги Я. М. Свердлов номли колхоз коллективи

2. Уйчи районидаги «ВЛКСМ 60 йиллиги» совхозининг коллективи

3. Наманган районидаги 13-ўрта ҳунар-техника билим юртининг коллективи

САМАРҚАНД ОБЛАСТИДАН

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғи билан мукофотланиб, СССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасидаги Бутуниттифоқ «Ҳурмат тахтаси»га ёзилдилар:

1. Самарқанд районидаги Улуғбек номли колхоз коллективи

2. Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги «Узградострой» ишлаб чиқариш бирлашмасининг Самарқанд уйсозлик комбинати коллективи

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроқлари билан мукофотланди:

3. «Ҳурмат Белгиси» орденли «Каттақўрғон» саноат комплексининг коллективи

СУРХОНДАРЁ ОБЛАСТИДАН

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроқлари билан мукофотландилар:

1. Денов ёғ-экстракция заводининг коллективи

2. Узун пахта тозалаш заводининг коллективи

СИРДАРЁ ОБЛАСТИДАН

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғи билан мукофотланди

1. Гулистон нон заводининг коллективи

ТОШКЕНТ ОБЛАСТИДАН

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроқлари билан мукофотланиб, СССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасидаги Бутуниттифоқ «Ҳурмат тахтаси»га ёзилдилар:

1. Октябрь революцияси орденли Ўрта Осиё темир йўлининг коллективи

2. Тошкент шаҳридаги «Технолог» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг коллективи

3. Тошкент шаҳридаги «Средазтрансстрой» трестининг коллективи

4. Тошкент шаҳридаги «Ҳурмат Белгиси» орденли «Подъемник» ишлаб чиқариш бирлашмасининг коллективи

5. Тошкент шаҳридаги «Узэлектромонтаж» трестининг коллективи

6. Пскент районидаги Й. Охунбобоев номли колхоз коллективи

7. Ўрта Чирчиқ районидаги «Ҳурмат Белгиси» орденли Й. Охунбобоев номли колхоз коллективи

8. Халқлар дўстлиги орденли Тошкент гўшт саноати ишлаб чиқариш бирлашмасининг коллективи

9. Тошкент шаҳридаги «Ҳурмат Белгиси» орденли республика яйлов-мелиорация-қурилиш бирлашмасининг коллективи

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроқлари билан мукофотландилар:

10. Қўрғонча посёлкасидаги Меҳнат Қизил Байроқ орденли «Балиқчи» балиқ саноати тажриба-кўргазмали ишлаб чиқариш бирлашмасининг коллективи

11. Охангарондаги «ВЛКСМ 50 йиллиги» совхоз-саноат комплексининг коллективи

12. Тошкент шаҳридаги «Узагропромтех м о н т а ж» трестининг коллективи

13. Тошкент парфюмерия-косметика фабрикасининг коллективи

14. Ўзбекистон ССР Уй-жой-коммунал хўжалиги министрлигига қарашли «Узтеплокоммунэнерго» ишлаб чиқариш бирлашмасининг Тошкент шаҳридаги «Узкоммунтеплоэнергоремонт» ихтисослаштирилган ремонт бошқармасининг коллективи

ФАРҒОНА ОБЛАСТИДАН

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроқлари билан мукофотланиб, СССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасидаги Бутуниттифоқ «Ҳурмат тахтаси»га ёзилди.

1. «Ҳурмат Белгиси» орденли Қўқон нон комбинатининг коллективи

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроқлари билан мукофотландилар:

2. Олтиариқ ремонт-ишлаб чиқариш корхонасининг коллективи

3. Ўзбекистон ССР Автомобиль йўллари қуриш ва улардан фойдаланиш министрлигининг Қўқон йўлдан фойдаланиш бошқармаси

ХОРАЗМ ОБЛАСТИДАН

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғи билан мукофотланиб, СССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасидаги Бутуниттифоқ «Ҳурмат тахтаси»га ёзилди.

1. Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлигининг Урганч шаҳридаги 167-қурилиш трестининг коллективи

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроқлари билан мукофотландилар:

2. Урганч шаҳридаги «Хорезмсовхозводстрой» трестининг коллективи

3. Урганч ёғ-мой комбинатининг коллективи.

МЕҲНАТКАШ ИНСОН ТЎҒРИСИДА ҒАМХЎРЛИК

Уй-жой-коммунал хўжалиги ва аҳолига маиший хизмат кўрсатиш ходимлари кунига бағишланган тантанали йиғилишда хўжалик юритишнинг янги шароитида тармоқ олдида турган долзарб вазифалар тўғрисида гап борди. Йиғилиш 18 март куни Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасида бўлиб ўтди. Республика аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министри Б. И. Бугров доклад қилди.

Докладчи ва сўзга чиққан нотиқлар беш йиллик давомида Ўзбекистон меҳнатчиларига бир миллиард сўмликдан кўпроқ хизмат кўрсатилганлигини, ремонт-қурилиш ва эксплуатация хизматларининг моддий-техника базаси мустаҳкамланганлигини, илғор иш усуллари жорий этилиб, бежирим ва харидоргир товарлар ишлаб чиқариш ўзлаштирилганлигини, хизмат турлари кўпайтирилганлигини таъкидлаб ўтдилар. Шунга қарамай аҳолига маиший хизмат кўрсатиш даражаси сифат жиҳатидан ҳам, кўлами жиҳатидан ҳам ҳозирча аҳоли талабларига жавоб бермаяпти, Умумиттифоқ даражасидан орқада қолмоқда. Аҳолининг эҳтиёжларини тўлароқ қондириш, тармоқни сифат жиҳатидан янги маррага олиб чиқиш учун ҳали кўп иш қилиш керак. Маиший хизмат корхоналари хизматни ташкил этишни сусткашлик билан такомиллаштирмоқдалар, малакали мутахассислар етишмаслиги аниқ сезилмоқда, бажарилаётган ишлар сифати ҳамон пастлигича қолмоқда. Тармоқнинг асосий вазифаси — меҳнаткаш инсон ташвишларини чуқурроқ ўрганиб, эҳтиёжларни тез ва моҳирона ҳисобга олишдан, кадрларга нисбатан талабчанликни оширишдан иборат.

(ЎзТАГ).

ҲИНДИСТОНДА СОВЕТ КЎРГАЗМАСИ

Ҳиндистон пойтахтида очилган кўргазма «СССР халқларининг кийимлари» деб аталади. Экспозицияда XIX аср бош кийимлари, ҳозирги замон кийим-кечак моделлари, миллий либослар, Ленинград этнография музейининг мажмуасидан олинган аёлларнинг қадимги безаклари ва анъанавий юрмадўзлик буюмлари бор.

«СССР халқларининг кийимлари» кўргазмаси Ҳиндистонда ўтаётган СССР фестивали доирасида ташкил этилди. Шу ойнинг ўзидагина мамлакатнинг турли шаҳарларида ўнтадан кўп турли кўргазма намойиш этилади. Ҳиндистонликлар совет балети артистларининг томошаларини кўришга муваффақ бўладилар. Ўзбекистондан борган қўғирчоқ театри томошаларида бўладилар. Арманистонлик ижрочиларни, рус романслари ва циган қўшиқларини тинглайдилар. Дўстлик фестивали давом этмоқда.

(ТАСС).

Кўп болали оналарга мукофотлар

СССР Олий Совети Президиумининг 1988 йил 17 мартдаги Фармонига биноан Ўзбекистон ССРда истиқомат қилувчи ўн ва ундан ортиқ бола туғиб тарбиялаган кўп болали 674 онага «Қаҳрамон она» фахрий унвони берилди. Уларга «Қаҳрамон она» ордени топширилади.

(ЎзТАГ).

КАДРЛАР ЎҚУВИ

Тошкент Олий партия мактаби партия, совет ва идеология кадрларининг малакасини ошириш факультетида тингловчиларнинг навбатдаги группаси ўқишни тамомлади. Группа составида Ўзбекистон, Тожикистон ва Туркманистон район халқ контроли комитетларининг раислари бор эдилар.

Машғулотлар чоғида тингловчилар социализмни такомиллаштириш марксча-ленинча назарияси ва практикасига, КПССнинг қайта қуришга ҳамда мамлакат социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштиришга қаратилган стратегик йўлини изчиллик билан амалга оширишга доир муҳим масалаларни ўргандилар. Туб иқтисодий ислоҳотни, партиянинг аграр сиёсатини рўёбга чиқариш билан, Уй-жой ҳамда Озиқ-овқат программаларини бажариш билан боғлиқ проблемалар кўриб чиқилди. Совет жамиятини янада демократиялашга, ошкораликни кенгайтиришга кўп эътибор берилди.

Барча контрол органлари фаолиятини тубдан қайта қуриш соҳасида халқ контроли органларининг вазифалари кўриб чиқилди. Халқ контроли органларига партиявий раҳбарлик масалалари, назоратчилар ишининг энг асосий йўналишлари, халқ контроли группалари ҳамда постлари ишининг янги форма ва методлари, уларнинг оммавий жамоат ташкилотлари билан алоқалари батафсил муҳокама қилинди.

Давра суҳбатлари чоғида қишлоқ хўжалигининг, фан ва техника ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этиш, маҳсулот сифатини ошириш, давлат ва жамоат турмушининг ҳуқуқий негизларини мустаҳкамлаш, совет қонунчилигини такомиллаштиришнинг энг муҳим проблемалари кўриб чиқилди.

Оммавий ахборот воситаларининг фаолияти билан ҳамда контролнинг ошкоралигини кучайтириш, «Комсомол прожектори» активлари ишини қайта қуришнинг ҳамда уларнинг халқ контроли органлари билан баҳамжиҳат ҳаракатининг асосий йўналишлари билан боғлиқ мавзуларда амалий учрашув ва суҳбатлар бўлиб ўтди.

Тингловчилар Ўзбекистон ССР Халқ контроли комитети бўлимларининг иш практикаси билан танишдилар, иш тажрибаси кенг кўламда баҳам кўрилди.

Ўзбекистон ССР Халқ контроли комитетининг раиси В. А. Хайдуров, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг, Ўзбекистон, Тожикистон ва Туркманистон Олий Советлари Президиумлари ҳамда Министрлар Советларининг масъул ходимлари, СССР Халқ контроли комитетининг вакиллари, республика министрликлари, идораларининг раҳбарлари, олимлари тингловчилар ҳузурида сўзга чиқдилар.

(ЎзТАГ).

МАРОКАШЛИК МЕҲМОНЛАР

Диния ташкилотларининг таклифига биноан СССРга келган Марокаш уламолар делегацияси Совет Ўзбекистонининг тарихи ва бугунги куни билан танишмоқда. Делегацияга хабуслар ва ислом ишлари министри Абдул Кабир Алави Ал-Мдагри бошчилик қилмоқда. Делегация ҳайъатида уламолар олий кенгашининг раиси Абдул Карим Довудий, Марокаш қироллигининг СССРдаги фавқулодда ва мухтор элчиси Меҳди Мрани Зентар бор.

18 март куни Марокаш вакилларини Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси П. Қ. Ҳабибуллаев қабул қилди.

Шундан кейин марокашлик меҳмонлар Ўзбекистон халқлари тарихи музейини бориб кўрдилар. Шу куни улар Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари диния назоратида қабул қилиндилар, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг шарқшунослик институтига ташриф буюрдилар.

Делегация Самарқанд ва Бухоро шаҳарларига ҳам боради.

(ЎзТАГ).

ЗАФАР САТРЛАРИ

● Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига давом этаётган умумхалқ социалистик мусобақасига қўшилган Яккабоғ районидаги Ульянов номли колхоз чорвадорлари давлатга сут сотиш дастлабки квартал топшириғини муваффақиятли бажардилар. Пландаги 71 тонна ўрнига 87 тонна серқаймоқ сут соғиб олинди.

Хўжаликлараро чорвачилик корхонаси коллективи маррага биринчи бўлиб етди. Бўрдоқибоқарлар эл дастурхонига белгиланганидан 9 тонна гўшт кўп етказиб беришди. Бу —ўтган йилнинг шу давридагидан 16,4 тонна кўп. Хўжаликда ҳар бир қорамолнинг тирик вазни 430-450 килограмм тош босди. Шунингдек, Ульянов номли колхоз бўрдоқибоқарлари, «Ленин учқуни», «Ленинизм» колхозлари паррандабоқарлари ҳам зафар қучдилар.

Ж. БОБОЕВ.

ҚИЗҒИШ ПАРДА ОРТИДАГИ ҚИНҒИР ИШЛАР

СССР ГОСКОМИНТУРИСТ ТОШКЕНТ БЎЛИМИДА ҚУЮШҚОНДАН ЧИҚИШ ВА ОШНА-ОҒАЙНИГАРЧИЛИК МУҲИТИ ВУЖУДГА КЕЛИШИ ОҚИБАТИДА КЎПГИНА ХОДИМЛАР МАЪНАВИЙ ЖИҲАТДАН АЙНИБ КЕТДИЛАР, УЛАР ХИЗМАТ ВАЗИФАЛАРИНИ СУИИСТЕЪМОЛ ҚИЛДИЛАР

Тошкентнинг қоқ марказида «Ўзбекистон» меҳмонхонаси қад ростлаб турибди. У республикамиздагина эмас, умуман мамлакатдаги энг чиройли бинолардан биридир. Шиша ва бетондан бунёд этилган бу кошона шаҳарликларни, Ўзбекистон пойтахти барча меҳмонларини ҳайратга солади. Меҳмонхона олдидаги фонтанлар, кенг майдон, кўҳна хиёбон бетакрор манзара касб этганки, у киши кўзини қувонтиради. Шу боис мазкур меҳмонхона кўпгина мамлакатлар телевизорлари экранларида ва откриткаларда, газеталар ва журналларда бот-бот кўринади.

Меҳмонхона СССР Госкоминтурист Тошкент бўлимига қарайди. Бўлим раҳбарлари меҳмонлар фикрига қўшиладилар. Ҳа, у республикамиздаги энг ажойиб бинолардан бири. Бизда барча яхши нарсалар меҳмонлар ихтиёрига берилиши қоида тарзига айланган. «Меҳмон отангдан улуғ» дейилади халқ мақолида. Тошкентга қанча-дан-қанча хорижлик туристлар келишади. Тошкентдан эса Самарқанд, Бухоро, Хивага йўл олишади. Меҳмонлар сони эса йилдан-йилга кўпаймоқда.

Ҳа, худди шундай. Ўзбекистоннинг тарихи ва ҳозирги ҳаётига бўлган қизиқиш жуда катта. Жаҳоннинг турли бурчакларидан туристлар ташриф буюришади. Дарҳақиқат, меҳмонхона чиройли. Бироқ, бу шунчаки масаланинг олд томони, ташқи безагидир. Хўш, унинг ичкарисичи? Интуристнинг бўлимида иш қандай боряпти, меҳмонларга хизмат кўрсатиш қандай йўлга қўйилган?

Ўзбекистон ССР Главинтуристи тўғрисидаги Низомда совет халқининг чет мамлакатлар халқлари билан алоқаларини кенгайтириш, СССР ва республиканинг давлат, хўжалик ва маданий қурилиш соҳасидаги ютуқларини оммалаштириш мақсадида республикамизга қилинадиган хорижий туризмнинг барча турларини ривожлантиришни таъминлаш унинг асосий вазифасидир, дейилган. Табиийки, бу вазифалар Тошкент бўлимига ҳам бутунлай ва тўлалигича таалуқлидир.

Бўлим қандай ишламоқда? Расмий ҳужжатни ўқиймиз. «Чет эллик туристлар учун республиканинг юз-кўзи бўлмиш бўлимда қуюшқондан чиқиб кетиш, ҳамма нарсани кечириш ва ошна-оғайнигарчиликдан иборат мураккаб вазият вужудга келган. Бу нарса хизмат кўрсатиш қоидаларининг қўпол равишда бузилишига, қўшиб ёзишларга ва давлат ҳисоботларини бузиб кўрсатишга, коллектив бир қисмининг маънавий айниб кетишига, мансабдор шахсларнинг хизмат вазифаларини суиистеъмол қилишларига олиб келди. Бўлимда чет элликлар билан чайқовчилик қилиш ва улардан валюта ундириш, меҳмонхонага узоқ муддат яшаш учун қиморбозларни, олибсотарларни, жамиятга зид бошқа унсурларни қўйиш, фоҳишабозлик, ўғирлик, мижозлар ҳақидан уриб қолиш ва уларни алдаш авж олди».

Фақат ўтган йилнинг ўзида ўн саккиз марта юкларнинг, моллар ва пулларнинг ўғирланиши аниқланди. Меҳмонхона ходимларидан Васильева, Агишева, Карташова, Боброва ва бошқалар чет элликлардан моллар сотиб олдилар. Администраторлардан Докучаева, Бертенова, Овчинниковалар меҳмонхонада узоқ муддат яшашлари учун қиморбозлар, олибсотарлар, жамиятга зид бошқа элементларни расмийлаштирганлар. Ресторан официантлари Горелова ва Воронин валюта сотиб олаётганларида фош этилдилар. Айрим ходималар чет элликлар билан пул учун улар тўшагига ётдилар.

Мана шу фактлар олдида туристларга менсимай муносабатда бўлиш унчалик ярамас иллат бўлиб кўринмайди. Чехословакиялик меҳмонларнинг тўртта группаси ўн беш соат мобайнида меҳмонхонадан жой ололмади. Англия, ГФР, Франция ва Финляндиядан келган туристлар мослаштирилмаган биноларга жойлаштирилди. Айни пайтда бу меҳмонхонада туриш ҳуқуқига эга бўлмаган шахслар кўпгина номерларни банд қилиб олгандилар.

Ресторанда нархлар, буфетлар, барлар, савдо залларида иш режими тартибга солинмаган. Кечки пайтларда «фойдали» мижозларга хизмат кўрсатиш одат тусига кирди. Чет эллик туристлар эса «бўш жойлар йўқлиги сабабли» бу хизматдан маҳрум бўлдилар.

Фақат уч йилнинг ўзида бўлим ишидаги нуқсонлар устидан 120 та шикоят тушди. Уларда кондиционерларнинг ёзда ишламаслиги, номерлар қишда иситилмаслиги, иссиқ ва совуқ сувларнинг тез-тез бўлмаслиги, меҳмонхона номерлари ва ресторан биносининг аҳволи санитария-техник жиҳатдан қониқарсиз эканлиги, автотранспорт воситаларининг тез-тез кечикиши ва бузилиши, хизмат кўрсатиш маданиятининг пастлиги баён қилинган.

Шундай экан, туризмни ривожлантириш, ютуқларимизни тарғиб этиш тўғрисида қандай гап бўлиши мумкин? Бундай шармандали мисоллар туристлар билан тўқнашишларга олиб келади, улар кўз ўнгида жамиятимиз обрўэътиборини туширади, бизнинг ҳақиқий ҳаёт тарзимизга, тузумимизга тухмат тошлари отилишига сабаб бўлади. Хуллас, Интурист ташкилотлари олдида турган вазифаларга зид натижаларни келтириб чиқаради.

Мана шу ярамасликларнинг бош айбдори ким? Ишни барбод қилган ва коллективни амалда парокандаликка олиб келган ким? У — бўлим бошқарувчиси Қ. Ё. Тўлаганов. Бу ишларнинг ҳаммасида унинг қўли борлигига, нима учун Госкоминтурист ҳам, Тошкент шаҳар партия комитети ҳам, Куйбишев район партия комитети ҳам бу раҳбарнинг барча қилмишларини тўлалигича таҳлил қилмаганликларига, унинг ишларини кўрмаганликларига ҳайрон қоласан, киши.

Бу — иккиюзламачи шахс ўзини жазосиз ҳис этиб, қуюшқондан чиқиб, чет эллик туристлар шикоятларини ҳисобга олишдан бекитди, юқори ташкилотларга меҳнатнинг янги шакллари тўғрисида нотўғри маълумотлар берди, планларнинг бажарилишида қўшиб ёзиш билан шуғулланди.

Бу соҳада унга гумашталари зўр бериб ёрдам қилишди. У шахсий садоқатига қараб кўпгина ёрдамчиларни ишга олиб, улар билан ҳамкорликда бўлиб юқори савияда кўриниш учун барча ишларни қилди. Бу хизматлари учун Тўлаганов уларни жавобгарликдан сақлаб қолди. У ўзини бадном қилган шахслар ҳимоясига отланди. Ҳамма нарсани кечириб юбориш муҳитини вужудга келтирди. Унинг зўр бериб талаб қилиши орқасида илгари ўзларига топширилган участкадаги ишларни «муваффақиятли» барбод қилган Зиёвуддинов ва Эшонхўжаев бўлинмалар раҳбарлигига қабул қилинди.

1986 йилда ўтказилган партбюро мажлисларидан бирида Тўлагановни кадрлар билан ишлашдаги усул ва услуби учун танқид қилдилар. Шундан сўнг у ўз одамлари билан танқид қилганларни таъқиб этиш йўлига ўтди. Улар атрофида чидаб бўлмас даражадаги вазиятни юзага келтирдилар. Транспорт бўлими ходимларига етарли асосларсиз интизомий чора кўрилди. Қўшиб ёзишлар борлигини айтишга жасорат қилган кассир Н. Старихга виговор эълон қилинди. Бўлим ишидаги камчиликларни танқид қилган бош бухгалтер ўринбосари М. Нургалина, кадрлар бўлими бошлиғи А. Фролов ишдан ҳайдалди. Қўшиб ёзишларда бевосита айбдор бўлган ва ўз вазифаларини уддалай олмаган ресторан директорининг ўринбосари Тоҳиров, бош бухгалтер ўринбосари Жизневскаялар бошқа ташкилотларга ўтказилди. Ўзини бадном қилган айрим шахсларни Тўлаганов шу пайтгача танқиддан ва ишдан бўшатишдан сақлаб келмоқда.

Кадрлар сиёсати принципларини бузиш, шахсий суиистеъмолликлар, танқидни бўғиш коллективда носоғлом маънавий-психологик муҳитнинг вужудга келишига олиб келди. Гуруҳбозлик юзага келди. Кўпгина ходимлар нуқсонлар ва қонун бузишларни яшириш йўлига, хизмат вазифаларидан ғаразли мақсадлар йўлида фойдаланиш йўлига ўтдилар. Бўлим бош бухгалтери Я. Срулевич жиддий нуқсонларга йўл қўймоқда. «Ўзбекистон» меҳмонхонаси директори ўринбосари В. Маъдиев ишида жиддий камчиликлар мавжуд. Ресторанда савдо қоидаларини четлаб ўтиш мисоллари сон-саноқсиз. Ўғирлик, молларни омбордан қиммат нархларда четга ошириш, ошхонадан маҳсулотларни олиб кетиш, арақни қуйиб сотиш ва бошқа ярамас иллатлар одат бўлиб қолган.

Иш шу даражага бориб етдики, транспорт бўлими ходимлари авиабилетларни ўзбошимчалик билан бошқа ташкилотларга расмийлаштирдилар. Бўлимнинг кўпгина ходимлари мана шу «хизматлари» учун чет элларга қиладиган сафарлари ҳақининг бир қисмини тўламадилар. Хўш, ўша бир қисм ҳақ кимнинг ҳисобига тўланди, деб ўйлайсиз. Тинчлик фонди... маблағлари ҳисобига тўланди. Фақат сўнгги тўрт йилнинг ўзида республика Тинчлик фонди маблағлари ҳисобига 13 ходим қонунга хилоф равишда 3400 сўм миқдорида рағбатлантирилди. Булар орасида бўлим бошқарувчиси ўринбосари Н. Ҳайитматов, бош бухгалтер Я. Срулевич, хизмат кўрсатиш бюросининг катта инспектори Л. Петросова, транспорт бўлими ходимлари Сухова. Комилова ва бошқалар бор. Мана сизга, «тинчлик кабутарлари», халқаро ҳаракат «активистлари».

Ўз ихтисосликлари бўйича ишлашни хоҳламаган кишилар учун бу бўлим қулай масканга айланди. Олий техникавий ва ижтимоий маълумотли мутахассислар: чет тиллари ва рус тили ўқитувчилари бўлган Зокиров, Шодиев, Каримбоев, Добринина, халқ хўжалиги турли тармоқларининг инженерлари бўлган Заграничная, Демкина, Бирюковалар моддий жавобгар лавозимларда, кассир, буфетчи бўлиб ишлаб келдилар.

Ахборот-пропаганда ишлари қониқарсиз олиб бориляпти. Унга бошқарувчи ўринбосари Н. Ҳайитматов раҳбарлик қилади. Гид-таржимонларнинг профессионал тайёргарлиги савияси паст. Уларнинг айримлари махсус назарий тайёргарликка эга эмас.

Вужудга келган муҳитда бўлимнинг партия ташкилоти ва унинг секретари Л. Кислова суст ҳаракат қилдилар. Партия бюроси аъзолари (уларнинг кўпчилиги раҳбарлик лавозимларидаги кишилар) қонун бузишлар ва суиистеъмолликларни билардилар. Бироқ, охирги пайтгача ташқаридан кузатувчилар позициясини эгаллаб келдилар. Йиғилиб қолган муаммолар коммунистларнинг 15 март куни ўтказилган йиғилишида ўртага ташланди. Унда телефонист, халқ контроли группасининг раиси О. Лунин, жумладан, шундай деди: «Кўп кишилар бўлимга бойлик орттириш мақсадида ишга келганлар. Ўғирлик, фоҳишалик авж олди. Қиморбозлик ҳурмат-эътиборда. Пиво, тансиқ нарсалар бекордан-бекорга исроф қилинади. Тўлагановни партия сафидан ўчириш керак. Давлат ҳамёнига кўз олайтирган, ўз вазифасини шараф билан адо этмайдиган кишиларни қаттиқ жазолаш лозим».

— Бизда иш шароити кўнгилдагидек эмас, — деди швейцар Пульцин. — Ресторан совуқ. Гап фақат шунда эмас. Тартибни ўрнатишда бизга ҳеч ким ёрдам бермаяпти. Милициянинг баъзи ходимлари жамоат тартиби билан шуғулланиш ўрнига ўзлари маст юрадилар. Биз бу ҳақда район милиция бўлимига хабар қилдик. Аммо ҳеч қандай натижа бўлмади.

Партия йиғилишида жуда кўп нарсалар тўғрисида гапирилди. Аммо ҳаммаси тўғрисида эмас. Танқид кўп бўлди, бироқ охиригача принципиал бўлинмади. Йиғилиш Тўлагановни партия сафидан чиқармади ва уни эгаллаб турган вазифасидан озод қилиш тўғрисидаги масалани қўймади. Ахир юқорида айтилганларга қўшимча қилиб яна жуда кўп мисолларни келтириш мумкин эди. Бўлим ходимларининг сўзларига кўра Тўлаганов кўпинча меҳмонхонада ва ресторанда кайф ҳолда бўлган, қўл остидагиларга менсимай қўпол муносабатда бўлган. Ходималарни ўйнаш бўлишга ундаган, текширувчиларга совға-саломлар тақдим этган, енгилтак аёлларни улар ҳузурига юборган.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюроси мажлисида Интуристнинг Тошкент бўлимидаги барча қинғир ишларга ва унинг атрофидаги воқеаларга принципиал баҳо берилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ишни барбод қилганлиги, коллективда гуруҳбозликни вужудга келтирганлиги, суиистеъмолликларга эрк берганлиги, ўз хатти-ҳаракатларига танқидий баҳо бермаганлиги учун СССР Госкоминтурист Тошкент бўлимининг бошқарувчиси Қ. Ё. Тўлагановни КПСС сафидан чиқарди. Ундан эгаллаб турган лавозимида бундан буён фойдаланиш мақсадга мувофиқ эмас, деб топилди.

СССР Госкоминтурист Тошкент бўлими коммунистларининг йиғилиши КПСС аъзолари: бўлим бошқарувчиси ўринбосари Н. Ҳайитматовга, бош бухгалтер Я. Срулевичга ҳисоб карточкасига ёзиш шарти билан қаттиқ виговор берганлиги маълумот учун қабул қилинди. Бошқа коммунистлар ҳам қаттиқ партиявий жавобгарликка тортилдилар.

СССР Госкоминтурист Тошкент бўлими ходимларининг аризаларини кўриб чиқишда лоқайдлик ва сансалорликка йўл қўйганлиги учун шаҳар партия комитетининг собиқ секретари А. В. Гончаровага қаттиқ виговор эълон қилинди. Лоқайдлик ва сансалорлик туфайли коллективдаги вазият ўткирлашиб, гуруҳбозликни вужудга келтирган эди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети республика Министрлар Советига Ўзбекистон ССР чет эл туризми бош бошқармаси раҳбариятини мустаҳкамлашни тавсия этди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюроси шуни қайд этдики, Тошкент шаҳар партия комитети Марказий Комитетнинг СССР Госкоминтурист Тошкент бўлими бўйича берган топшириғини бажаришда интизомсизлик ва сансалорлик қилди. Бюро Тошкент шаҳар партия комитети биринчи секретари Б. Ф. Сатиндан бу муҳокамадан жиддий хулосалар чиқариб олишни, коллективда тартиб ўрнатиш юзасидан шошилинч чоралар кўришни, бўлимни ва унинг бошланғич партия ташкилотини кадрлар билан мустаҳкамлашни талаб қилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг ахборот ва халқаро алоқалар бўлими (Э. Қ. Ҳайитбоев) диққат-эътибори СССР Госкоминтуристи Тошкент бўлими ишларини чуқур ўрганмаганлигига ва ушбу коллективда тартиб ўрнатиш учун ўз вақтида чора-тадбирлар кўришга талабчанлик қилмаганлигига қаратилган.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети республика Ички ишлар министрлиги (У. С. Раҳимов)дан партия-ҳукуматнинг социалистик қонунчиликни мустаҳкамлаш бўйича қарорларини бажаришни сўзсиз таъминлаш, «Ўзбекистон» меҳмонхона комплексида намунали жамоат тартибини ўрнатиш учун милиция ходимлари масъулиятини оширишни талаб қилди.

Газета редакцияси Интурист бўлими коммунистлари ва ходимлари айтган, лекин Марказий Комитет Бюросида муҳокама қилинмаган нарсалар тўғрисида ҳам айтиб ўтишни лозим ҳисоблайди. Уларнинг кўпчилиги шахсий суҳбатларда ва партия йиғилишида, СССР Госкоминтурист ходимлари қаерга қараганлар, наҳотки улар бу барча ярамасликларни кўрмаган бўлсалар! Улар командировкаларда бўлган вақтларида нима учун бу ярамас фактларни кўриб-кўрмасликка олдилар, деб ҳақли равишда сўрадилар. Бу саволлар замирида жиддий асослар бор. Коммунистлар Тўлагановни қўллаб-қувватлаган ва унга ҳомийлик қилган, кўпинча унинг истакларини инобатга олган, унинг инжиқликларини шоша-пиша бажарган, Тўлагановга ёқмаган кишиларни ишдан ҳайдашга ёрдам берган Иттифоқ Госкоминтуристидаги мансабдор шахсларнинг фамилияларини очиқ-ойдин айтдилар.

Редакцияни Марказий Комитет Бюросининг қарорига чет эл туризмини ривожлантиришга, республикамизга ташриф буюрадиган меҳмонларга маданий хизмат кўрсатишни таъминлашга ёрдамлашишга даъват этилган Тошкент шаҳар партия комитети ва Куйбишев район партия комитети, республика Ички ишлар министрлиги, бошқа ташкилотлар қандай муносабатда бўлишларини билиш қизиқтиради.

Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий туғилган куннинг 100 йиллиги олдидан

Саҳифа № 1

Келаси йил баҳорида ўзбек совет адабиётининг асосчиси, инқилобнинг оташин жарчиси Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий туғилган кунга 100 йил тўлади. Яқинда эрк ва меҳнат куйчисининг юз йиллигини ўтказиш ташкилот комитетининг мажлиси бўлиб, унда юбилей тантаналарига тайёргарликнинг бориши тўғрисидаги масала муҳокама қилинди.

Редакция ўзбек совет бадиий маданиятининг бошловчиси Ҳамза таваллудининг юз йиллиги муносабати билан мунтазам равишда туркум материаллар эълон қилиб боришга қарор берди. Бугун эътиборингизга дастлабки саҳифа материаллари ҳавола этилмоқда.

Биз ҳамзашунос олимларга, мутахассисларга, шоирни яқиндан билган ва таниган кишиларга, умуман, ўзбек совет маданияти тарихига қизиқувчи барча кишиларга мурожаат қилиб, улардан Ҳамза тўғрисида янги материалларини, фотосуратларни, қўлёзмаларни, хотираларини юборишларини сўраймиз. Булар, шубҳасиз буюк адибнинг тўлақонли портретини яратишга кўмаклашади, деб умид қиламиз.

ТАБАРРУК ШАҲОДАТНОМАЛАР

Адиб ижтимоий-сиёсий фаолияти

Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий халқимиз тарихида, адабиёт, санъатимиз тараққиётида ўчмас из қолдирган буюк сиймолардан биридир.

Унинг ижтимоий фаолияти, айниқса революциянинг илк дамларидан фаоллашди. У меҳнаткаш халқ курашиб қўлга киритган революциянинг оташин куйчисигина эмас, балки ғалабаларни мустаҳкамлаш ва сақлаб қолиш учун фаол курашчи ҳамдир.

Шоирнинг содиқ шогирди академик Комил Яшиннинг сўзи билан айтганда: «Тарих унинг олдига янги ҳаёт учун курашиш, янги адабиёт ва янги маданият пойдеворини яратиш вазифасини қўйди ва у бу бениҳоя машаққатли ва шарафли вазифанинг уддасидан чиқди».

Ҳамза халқ ўртасида маданият ва маориф ишларини ривожлантиришда жонбозлик кўрсатди. Фақат Фарғона водийсидагина эмас, Хоразм, Қорақалпоғистон, Туркманистон каби марказдан анча узоқ жойлардаги маориф ва санъатни ривожлантиришни, халқ онгини эскилик, хурофот таъсиридан қутқаришни ўзининг инсоний бурчи деб билди.

Унинг ижтимоий фаолияти ҳақидаги маълумотлар ўз қўли билан ёзилган қисқа таржимаи ҳолида, ҳамзашунос олимларимизнинг йирик тадқиқотларида ва шоирнинг кўп сонли дўстлари ва шогирдлари бўлган замондошлари хотираларида ёрқин акс этган.

Кейинги йилларда Қўлёзмалар институтида сақланаётган Ҳамза фондининг ўрганилиб, эълон этила бошлаши натижасида унинг ижтимоий фаолиятини яна бир бор тасдиқловчи муҳим манбага эга бўлдик. Фондда шоир ижтимоий фаолиятини акс эттирувчи унинг қариндош-уруғларига, дўстларига, совет идораларига ёзган хатлари, ҳужжатлари, кўп сонли ёзишмалари сақланган. Бу хатлар ва ҳужжатлар орқали Ҳамза Ҳакимзодани ўз даврининг инқилобий ғояларини чуқур тушунган илғор фикрли, моҳир ташкилотчи, жонкуяр раҳбар, янги адабиёт, санъат ва маорифнинг яратувчиси ва тарғиботчиси бўлганлигига яна бир бор ишонч ҳосил қиламиз. Ҳамзанинг дастхатлари ичидан унинг 20-йиллардан ижтимоий фаолиятини акс эттирувчи мактуб ва ёзишмаларига диққатимизни жалб қилдик.

Шоирнинг дастхатлари ичида сарлавҳасиз, мазмунига кўра илмий ходимлар томонидан «Меҳнаткаш халқнинг Улуғ Октябрь социалистик революцияси туфайли қўлга киритган озодлиги ҳақида» деб номланган доклад тексти мавжуд. Доклад мазмунидан унинг 1922—1923 йилларда Хоразмда ёки Хўжайлида қилинганлиги сезилади. Докладнинг хулоса қисми сақланмаган.

Доклад текстида Октябрнинг буюк аҳамияти ва у туфайли меҳнаткаш халқнинг қўлга киритган озодлиги ҳақида фикр юритилади. Революциялар тарихи ҳақида тўхтаб, биринчи қўзғалиш (инқилоб) Францияда бўлганлигини қайд қилади, йилини ҳам кўрсатади. Қўлёзмада йили ўчиб кетган, мазмунидан Париж Коммунасини кўзда тутганлиги англашилади.

«Бу муваффақиятли қўзғалиш биринчи маротаба Францияда бўлди. Гарчи Францияда бўлган мазлумлар инқилобининг муваффақиятли зоҳир кўринишда бошқалар ва золимлар тарафина бўлғон бўлсада, бу кунги меҳнаткашларнинг абадий маъсудиятлик бир ҳаётга мушарраф бўлғонларин ўлчаб қароғанда муваффақият, ҳақиқат Франция инқилобининг қурбонлари бўлғон мазлумлари ёқда деб ҳукм этмоққа ҳақлиман, ондин сўнг 1905 йил. Бу қўзғолон Русияда бошлонғон бўлсада, Франция қонхўрларидан уйронган (ўрганган) Николай авлодин ва онинг ёнчилари (тарафдорлари) бўлғон асоват (зулм) ва руҳонийларнинг сиёсатлари остинда онча уюшаолмағон меҳнаткашларнинг иккинчи маданий-маориф инқилобларида темир панжалар ўткун (кўп) қон тўкилувлар берилуб муваққат (вақтинчалик) зоҳир муваффақият истибдодчилар қўлинда қолди.

Ондин сўнг 16-йили инқилоби кирган бўлсада, мен они ҳақиқий инқилоб айта олмайим.

Мана мунга тушунган Русия маҳаллий маориф меҳнаткашлари энг сўнгги инқилоби туфроқ устина тушмаяжак Октябрь инқилобининг флагин (байроғин) кўтарди».

Парчанинг мазмунидан маълум бўладики, Ҳамза революциянинг тарихи билан Ўзбекистондаги халқ озодлиги ҳаракати билан яқиндан таниш, мустаҳкам сиёсий эътиқодга эга сиймо. Ўз даврининг илғор фикрли инқилобчиси сифатида революция ғалабаларини мустаҳкамлаш учун жамиятда қилиниши керак бўлган муҳим вазифаларни ҳам алоҳида уқтиради. Жумладан, биринчи навбатда «меҳнаткаш болаларни ўқитиб эл хизматчилари қилиб етиштириш кераклигини алоҳида қайд қилади: ...ўз авлодлари учун қизил маориф юртлари очиб болаларин ўқитдирув, ўз бурч ва муқаддас вазифаларидир. Чунки жумҳурият ёш бўлуви устина эли хизматчиларин етарлик этуб етуштдира олган йўқ. Шунинг (учун) бу хизматларин ўтов, ҳар қавм орасинда онг билим ва инқилобий ҳисларни таратув учун лозим бўлғон қурол ва киши ва ўқув юртлари ва анча керак асбоб, муаллим ва ташвиқотчилар ҳозирламоқ, ҳар қавмни (нг) ўз тарафиндан қўюлғон шуъбаларнинг жиддиятлари ҳормай-толмай иш ортиндан юрувларина боғлиқдир».

Ҳамза ўқув-ўқитув ишларидаги эски услубдан бутунлай воз кечишни, эски хурофотларни йўқотишни, меҳнат билан боғлиқ ҳолда санъат ва маърифат иккисин ривожлантиришни тарғиб қилади.

Бунда ўқув-ўқитув программалари ҳақида фикр юритиб, мактабдаги тарбияда билим билан бир қаторда меҳнат, касбга аҳамият бериш кераклигини уқтиради.

Кўрган бир қатор шаҳодатномаларимиз Ҳамзага Хоразм маориф-маданият назоратидан, Хўжайли район партия комитети томонидан у бу ўлкада интернат мудири, маданий-оқартув ташкилотларида ишлаганлиги учун берилган. Бу ҳужжатлардан маълум бўладики, шоир мураккаб бир даврда идеологик ишнинг энг муҳим томонига — саводсизликни йўқотиш, чекка ўлкалар қишлоқ аҳлига илм-маърифат тарқатишга эътибор берган. У бу йилларда революциянинг актив тарғиботчиси сифатида Хоразм, Хўжайлида ўзбек, туркман, қорақалпоқ, қозоқ халқларидан ташкил топган маҳаллий аҳоли ўртасида танилган.

Шоирнинг Қўқонга қариндош-уруғларига, шунингдек қайнота ва рафиқасига ёзган хатларидан Хўжайли мактаб-интернатидаги қизғин педагогик фаолияти ҳақида тўлиқ маълумотга эга бўламиз. Болаларнинг меҳрибон мураббийси, ўз сўзи билан айтганда, маънавий «ота»си сифатида болаларни ўқитиш, тарбиялаш, иқтисодий жиҳатдан яхши таъминлаш масалаларига ўша оғир йилларда катта аҳамият берди. Педагогик фаолияти билан устоз-муаллим сифатида Ҳамзанинг революциягача ҳам машҳур бўлганлиги ҳамзашунослар асарларида қайд қилинган.

Ҳамза драматург, композитор, режиссёр, адабий эмакдош, труппа раҳбари, артист сифатида серқирра фаолият кўрсатди.

Адиб ўзбек адабиёти ва санъатини ўзининг асарлари билан бойитиб қолмай, унинг равнақи йўлида ҳам раҳбарлик қилди. Унинг хатларида дўстларига, давлат органларига ёзган ариза ва мурожаатларида адабиёт, санъатнинг тараққиёти учун қатор йўл-йўриқлар кўрсатилади. Айниқса, драматик жанрга — театр санъатининг ривожига қаттиқ қайғуради. Ҳамза қаерда ишламасин, Хоразмдами, Тошкентдами, Фарғона водийсининг турли шаҳарларидами — маҳаллий санъаткор ёшларни тўплаб труппалар тузади. Бу труппалар шаҳарларда ҳозирги мавжуд театрларга асос бўлди.

Драматик жанрнинг специфик хусусиятларига катта аҳамият беради. Томошабин, артист ва драматург муносабатини ҳамма вақт кўзда тутади. Баъзи хатларда айрим труппалар учун билимли режиссёр, айрим труппаларга эса яхши драматик асарлар кераклигини, бунинг учун қардош Озарбайжон драматургиясидан қатор асарларни таржима қилганини қайд қилади.

«Фарғона музофот онг — билим шуъбасиға! Артистлар тўпланувиға биноан Музофот бош комсомоллари томонидан ваъда берилғон режиссёр ўртоқ Тожизодани тезлик билан келтирилуви ҳаққинда чора кўрсангиз экан, чунки репетиция учун мазкур ўртоқни бўлури лозимдур.

Эскартма: агарда шул ўртоқ берилмаса труппа режиссёрсиз таралурға тўғри келадур».

Музофот труппа ташкилотчиси Ҳамза Ниёзий». (88-263 мактуб. 1924 йил 12 июль. Қўлёзмалар институти фонди).

Ҳамзанинг 1924 йил 30 ноябрда Фарғона Музофот онг-билим шуъбасига ёзган мактубида шундай дейилади:

«Марказ Сиёсий маорифда пьеса йўқлиғиндан сизға ёзғон (12068) номерли қоғозга биноан юборған 8 дона Озарбайжон пьесаларини ўзбек тилиға таржима қилурға лозим топиладур...

Ушбуни чорасин кўрмасангиз, они труппаға ўткузмаса, албатта, труппаға маънавий куч йўқдир деб организатор Ҳамза Ниёзий». 1924 йил, 24 ноябрь». (387-262 мактуб, 1924 йил 24 ноябрь. Қўлёзмалар институти фонди).

У республика раҳбар органларига ёзган хатларида, аризаларида устоз санъаткор сифатида санъатни ривожлантириш масалалари ҳақида ўзининг қатор муҳим мулоҳазаларини, таклифларини билдиради. Бу хатларда Ҳамза жонкуяр, фидойи санъат ходимигина эмас, адабиёт — санъатнинг яхши билимдони экани ҳам кўзга ташланади. Устоз санъаткор адабиёт, санъатнинг жамият тараққиётидаги ролини тўғри кўрсатиб беради. Инқилобнинг халқ ҳаёти ва онгидаги ғалабасида «саҳна дарсхонаси» бўлган санъатнинг буюк ролини кўрсатади.

Труппа ташкилотчиларидан илмий ва сиёсий савиянинг кучли бўлишини талаб қилар экан.

Труппа тузиш ва унинг қоидалари ҳақида ўзининг кўп йиллик тажрибалари асосида маълум йўлларни кўрсатади. Ўзбек санъатини ривожлантириш йўлларини кўрсатувчи мулоҳазалари адибнинг 1926 йил 20 сентябрда «Қизил Ўзбекистон иштирокиюн фирқасининг ташвиқот-тарғибот бўлимига маълумот» деб номланган мактубида берилган.

Ҳамза бутун ҳаёти давомида партия, давлат ва халқ манфаатларини кўзлаб, чин коммунист сифатида Октябрь ғалабаларини таъминлаш, сақлаш учун ҳаёти ва ижодини бағишлади. Умрининг охирида ҳам халққа хурофот, бидъат уруғларини тарқатаётган дин аҳлларини фош қилди. Муросасиз курашда чин коммунист-санъаткор сифатида ҳалок бўлди. Унинг курашчан ижтимоий фаолияти барча давр ижодкорлари учун ибрат намунаси бўлиб қолади.

Фотима ҲУСАИНОВА,
ТошДУ доценти.

● ... Шоҳимардонда бўлганман. Мен қоя тошларни ўрнидан силжитиб, тоғларни иккига айирган зилзилалардан кейин орадан кўп ўтмай шу ерда бўлган эдим. Аммо Ҳамза бу ерда бир замонлар ҳукм сурган ваҳшийлик ва хўрликка табиатнинг кучларидан ҳам қаттиқроқ зарба берди.

Николай ТИХОНОВ.

● Унинг ажойиб биографияси бутун совет адабиётидаги энг қаҳрамонона биографиялардан бири, деб дадил айта оламиз.

Константин СИМОНОВ.

УСТОЗНИ ХОТИРЛАБ

Республикамизда ўтказиладиган анъанавий Ҳамзахонлик кунлари олдидан шоирнинг Қўқондаги Хожибек гузарида ташкил этган мактаби ўқувчиларидан бири — Қўқон шаҳар Свердлов кўчасида турувчи Йўлдошхон ота Розоқов билан суҳбатлашиб, шоир ҳақидаги хотираларини сўзлаб беришни илтимос қилдик.

Йўлдошхон ота қуйидагича ҳикоя қилди: «Ҳамзахон домла 1915-1916 йиллар ҳозирги Свердлов кўчаси [собиқ Хожибек гузарида] янги усулдаги мактаб очдилар ва 20 дан ортиқ ўқувчи қабул қилдилар. Мактаб янги усулда — парта, доскалик эди. Шкафда домланинг китоблари турар эди. Биз бироз ўқигач, Муҳаммаджон Хожиннинг ўғиллари Саид Аҳмад деган синфдошимизнинг тўйи бўлди. Бир муддат вақт Ҳамза Ҳакимзода бизга шеърлар ёдлатдилар. Тўйга ҳаммамиз таклиф қилиндик.

Ҳозир шеър сатрлари тўлиқ ёдимда йўқ. У «бойларга, уламоларга тўйларда, ҳайитларда тўнлар бериш бидъат эмас-му, ундан, кўра етим-бечораларга саховат қилиш лозим эмасму» деган мазмунда эди. «Тўққиз» беришлар ҳам шеърда танқид қилинган эди.

Шеърни ўқий бошлашимиз билан тўйга келган бойлар асолари билан бизни уриб ҳайдадилар. Шундан кейин, уламоларнинг мурожаати билан ҳоким Мединский томонидан мактабимиз беркитилгандан сўнг биз ўқитувчисиз қолиб ҳар томонга тарқаб кетдик. Ҳамза кейинчалик Марғилонда мактаб очдилар. Бир муддат ўтгач Шоҳимардонда мактаб очганларини эшитдик.

Бизни ўқитганларини ҳурматлаб устозимизни кўргани боришга аҳд қилдик. Ўша вақтда бирга ўқиган дўстларимдан Усмонжон Хўжаев, Мирзаолим Муҳаммаджонов, Салоҳиддин Исомиддинов ва мен устозимизни кўргани аравада Шоҳимардонга бордик. Ҳамза Ҳакимзода бизни жуда яхши кутиб олдилар. У кишининг Кўксув бўйидаги ҳужраларида уч кун истиқомат қилдик. Дутор чалиб, қўшиқ айтиб бизни хурсанд қилдилар. Шундан кейин унинг ҳалок бўлганлигини эшитдим.

Ҳар сафар Шоҳимардонга борганимда устозимизга ўрнатилган ёдгорлик олдида таъзим қиламан. Мен Ҳамза орзу қилган ажойиб замонда яшаётганим билан фахрланаман.

Хотирани ёзиб олувчи Фарғона область адабиёт музейининг кичик илмий ходими:

Б. УСМОНОВ.

Прогрессив тафаккур тараққиётининг ҳар бир даврида ислом динининг реакцион моҳияти, мусулмон руҳонийларининг халқ манфаатига қарши қаратилган чиркин ниятлари фош этилиб, кескин танқид қилиниб келди. Бу хил фаолият илғор демократик адабиётнинг вориси бўлган Ҳамзанинг илк давр ижодидаёқ бошланган эди.

Ҳамза ижодида динга қарши мотивлар, унинг атеистик руҳдаги асарларининг тарбиявий аҳамияти мавзуи ниҳоятда кенг ва у бадиий адабиётнинг ғоявий-эстетик таъсир кучини баён этувчи муҳим проблемаларни ўз ичига олади. Бу мавзуда муфассал фикр юритмоқ учун Ҳамзанинг дин аҳлларининг бу дунё лаззатидан воз кечиш ҳақидаги сохта тарғиботларига қарама-қарши ўлароқ реал ҳаётдан, дунё лаззатларидан баҳраманд бўлиш ҳақида ёзган, кишиларни уларнинг тузоғига илинишдан эҳтиёт бўлишга чақирган, дин ва шариат пешволарининг макр-ҳийладан иборат ниятларини фош этувчи, шариат «ҳуқуқи» билан камбағал бечораларнинг қонини зулукдек сўрувчи жоҳил эшон, сохта дин амалдорларига қарши халқ нафратини оширувчи, уларнинг шармандали қиёфаларини ёрқин тасвирловчи атеистик руҳдаги «Вой, золим», халқ қўшиғи оҳангидаги «Бир эшон ҳазратлари айталар экан» ва «Олма аноринга балли», «Акрамжон Холдория» кучли киноя билан суғорилган сатирик асарлари ҳақида гапириш керак бўлади.

Шоир атеизми ҳақида сўз борганда меҳнаткаш халқнинг эрки ва ҳақ-ҳуқуқи бойлар томонидан поймол этилганида бу низони адолат билан ҳал қилиш ўрнига мунофиқлик қилган домла, имом, қози каби шариат аҳлининг порахўр ва иккиюзламачилиги, маънавий пуч ва маиший бузуқлигини лаънатловчи «Бой ила хизматчи» драмаси ва ўз фойдалари йўлида ҳар қандай қабоҳат ишларни қилишга қодир бўлган риёкор, қозиэшонлардан иборат барча қора гуруҳларнинг шармҳаёсизлиги ва мунофиқлигини омма ўртасида шармандали вазиятда фош этувчи «Майсаранинг иши» комедияси, шунингдек «Бир эшон ўпкаси», «Бир шарманда тилидан», «Эл қузғунлари», «Қозининг сирлари», «Сайлов олдидан» асарлари ва унинг ғоявий-эстетик принциплари хусусида фикр юртиш керак бўлади. Ниҳоят, Ҳамза атеизми ҳақида гапирганда, унинг 1914 йилда ёзилган «Фақирлик нимадан ҳосил ўлур?» ва «Қурбон байрами куни» каби ўткир публицистик асарларини таҳлил этиш, унинг конкрет ижтимоий-амалий фаолияти ҳақида сўзлаш керак бўлади. Бу номлари тилга олинган турли жанрлардаги асарларида Ҳамза жўшқин атеист, моҳир сатирик сифатида намоён бўлади.

У ўзининг дин аҳлларига қаратилган сатирик асарларини кўпинча уларнинг барча кирдикорларини халқ олдида атрофлича фош этишга қаратади. Омманинг уларга бўлган ғазаб ва нафратини янада кучлироқ оширишга хизмат этувчи бадиий воситалар қўлланади. Хусусан, сатирик типнинг ташқи қиёфасини, характерини ва бошқа ёқимсиз хислатларини уларнинг машъум мақсадлари билан узвий боғлиқ ҳолда тасвирлаб, ваъзхонликлар, диний насиҳатларнинг барчаси сохта экани, мол-дунё йиғиш каби шахсий манфаати учун қаратилганини оммага тушунтиради.

Ҳамзанинг бу хил сатираларида танқид объекти тобора конкретлаша боради. Сатирик типлар эса, янада сербўёқ, аниқ ва содда ўхшатишлар орқали тасвирланади. У бир ўринда «шўртумшуқ, малъун, шайтонсифат» эшонларни «тазвиру мараз, фахш, нафс, макр ила ҳийла»ни касб қилиб олган ҳаннотлар» деб таърифласа, эшонлар ҳақидаги яна бир шеърида уларнинг таъмагирлиги, очкўзлиги ва ёлғон тақвоси ҳақида очиқ ёзади:

Эшонларнинг ҳолидан,
Сўз очма аҳволидан
Ҳамон таъма ишлари,
Ҳалойиқнинг молидан
Шармсиздир юзлари,
Ошга тўймас кўзлари,
Тўйга бориб тўн киймоқ,
Ҳамон фикру сўзлари.

Бошқа бир шеърида уларнинг майхўр ва маиший бузуқликларини фош қилиб, омма ўртасида шарманда қилади:

Эшон почча куф-куфланг
Жувонми-қизми суфланг.
Заҳар-заққумни ҳўпланг
Бир иш қилинг, пул тўпланг.

ШОИР АТЕИЗМИ

Булар шубҳасиз, оддий сатрлар. Аммо реакцион руҳонийлар оммани жаҳолатга судраётган бир даврда, ўша пайтлар Туркистон территориясида мавжуд бўлган 11 минг 964 та масжитда 11 минг 680 имом-хатиб ишлаб турган, улар орқасида туриб неча юз минг омма сажда қилаётган бир даврда ана шу сохта дин аҳлларининг бутун кирдикорларини фош этиб, уларни халқнинг олдида юзини қаро қилиши, халқ оммасининг кучли заҳарханда кулгиларига дучор этиши, уларга бўлган омма нафратини ошириши чинакам жасорат эканини эътироф этган ҳолда Ҳамзанинг бу даврдаги атеистик асарларининг таъсир кучи қанчалик буюк бўлганини англаш қийин эмас.

● Бизнинг классикларимиз, XIX асрдаги илғор мутафаккирларимиз, ижодий изланишларини илғор рус классик адабиётининг илғор традициялари билан яқинлаштиришни ўзларининг тарихий вазифалари деб билган эдилар. Абавян, Чавчаваде, Охундов, Хатагуров, Абай, Тўқай, С. Айний, Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийлар шундай қилишган эди.

Мухтор АВЕЗОВ.

● Мен Ҳамзанинг ёрқин талант, эстетик ва ватандошлик идеалларининг мусаффо ва ўзига хослиги олдида қуллуқ қиламан. Ҳамза Ҳакимзода революцион новаторлигининг илдизлари ўзбек халқининг ўзига хос гўзал, фусункор ва қадимий маданияти заминидан озиқланади. Биз ҳозирги кунларда ҳам Ҳамзадан халқнинг ўлмас традицияларидан фойдаланишни, умуминсоний ва интернационал ҳодисаларни миллий колоритда тасвирлашни ўрганишимиз керак.

Мирза ИБРОҲИМОВ.

● ...Биз тожик қаламкашлари учун Демьян Бедний, Лоҳутий, Айний асарлари нақадар азиз бўлса, Ҳамза Ҳакимзода асарлари ҳам шу қадар мўътабар эди...

Мирза ТУРСУНЗОДА.

Сўз санъаткори фақат бадиий асарлари билангина эмас, балки ўзининг бутун ҳаёти, ижтимоий фаолиятида динга қарши кескин кураш олиб борди. Ҳар доим ва ҳар ерда диннинг реакцион моҳиятини фош қилиб келди, меҳнаткаш оммани огоҳлантириб, улар таъсиридан сақланишга даъват этди. Ҳамзанинг замондошларидан бири Рўзи Юнусов ўз хотираларида шундай воқеани ҳикоя қилади: «1926 йилда ҳайит куни ҳаммамиз Эрматбойнинг катта масжитига кириб ҳайит номоз ўқидик. Шунда имом ҳассасини кўтариб минбарга чиқиб хутба ўқиди. Одам жуда кўп эди. Имом хутбани ўқиб бўлгандан кейин бир вақт Ҳамза ўрнидан ирғиб туриб, домлага қараб: — Сиз шу хутбани арабча ўқидингиз. Буни ўзбекчалаштириб беринг, — токи ўқиган нарсаларингизни халқ тушунсин», — деди. Шунда домла мустар бўлиб, ҳеч бир жавоб қайтара олмади. Ҳамза ўз саволини уч марта қайтариб сўради. Домла жим қолаверди.

Дин яшовчан ва кўп тармоқли бўлади. У қарийб 12 асрдан бери авлоддан-авлодга ўтиб, катта бир гуруҳ халқ оммасига ўз таъсирини ўтказиб келмоқда. Ислом пропагандаси туфайли диний урф-одат ва маросимлар миллий мерос ва миллий маросим ниқобида бизнинг кунларимизда яшамоқда. Бугунги кунда дин ижтимоий-иқтисодий ва социал ривожланишда, социалистик турмуш тарзини, коммунистик ахлоқни қарор топтиришда катта ғов бўлиб зарар келтирмоқда. Динга ишонувчиларнинг ҳис-туйғуларини таҳқирламасликдан иборат қўлланган принципни суиистеъмол қилиниши туфайли баъзан сохта муллаларнинг эркин ҳаракат қилишига йўл очиб қўйилган ҳоллар ҳам учрамоқда. Меҳнаткаш халқ ҳисобига шахсий бойлик орттиришни мақсад қилиб олган бир риёкор, сохта диндорлар, фолбинлар ва отинлар ўзларини дин пешвоси қилиб кўрсатиб, аҳоли ўртасида хурофот ва бидъатни, зарарли урф-одатларни тарқатмоқдалар. Турмуш тарзимизга зид, коммунистик тарбия ишларига халақит берадиган бундай шахсларнинг хатти-ҳаракатларига сира бефарқ қараб бўлмайди.

Бугунги кунда совет мактабида материалистик таълимот асосида савод чиқариб, илм-маърифат олган олтинсойлик Холмирза Элмуродов сингари ўсмирлар ўз қишлоғига имом бўлиб келиб, ўз ўқитувчилари кўзи ўнгида мусулмончиликнинг шартлари, номоз ўқиш, худо йўлига хайр-эҳсон қилиш ҳақида маъруза қилиб, оммага таъсир қилишга уринаётган экан, бир неча бор уйланиб, ўғил-қизларини ташлаб қочган, гиёҳвандлик билан шуғулланган, давлатнинг бирор корхонасида муқим ишламаган, диндор ниқобида фирибгарлик қилиб юрган бувайдалик Иброҳим Эшон Маматқулов каби художўй бандалар айланиб эл оралаб юрган экан, гитлерчилар армиясида хизмат қилган, усталик билан ниқобланиб, жазодан қутулиб қолган андижонлик Кимсан Парпиевдек кишилар тегишли маълумоти ва расмий руҳонийлик лавозими бўлмаса ҳам динни фаоллик билан ташвиқ этиб, муридлар тўплаб юрган экан, бу ҳодисалар ҳаётимиздаги энг зарарли ва хавфли иллат сифатида кескин қораланмоғи керак.

Инқилоб куйчиси бундан 60 йил муқаддам айрим юқори амалдор ва сохта коммунистларнинг иккиюзламачи, амалпараст, ҳеч қандай эътиқоди бўлмаган ҳолда юқори амал ва тўраликни кўзлаб, коммунист ниқобида юрган шахсларни кескин танқид қилувчи асарлар яратган эди. Бугунги кунда ана шундай жиддий мавзуда қалам тебратиш зарурати туғилаётган экан Ҳамзанинг атеистик мавзудаги асарлари, унинг ижодий тажрибаси ўзбек ёзувчиларига ижодий мактаб ва намуна сифатида яна ёрдамга келмоқда.

У ўзининг бу туркумдаги «Бир қўрқоқ масъул ишчи тилидан» шеърида социалистик урф-одатга кўниколмаётган, тўғрироғи, эскилик ва диний ақидалар тузоғидан халос бўлмаган коммунист-амалдорнинг асл башарасини очиб ташлаган эди.

Халқ қўшиғи оҳангида яратган шеърида шоир хотин-қизларнинг «Ҳужум» номи билан аталувчи паранжи ташлаш кампаниясида масъул ходим сифатида ташаббус кўрсатиб, ўз хотинининг юзини очиши керак бўлган лирик қаҳрамоннинг ҳолати: иккиланиш, ҳадиксираш ва чора изланишдан иборат ички қалб зиддиятларини арздод шаклида ифодалайди:

Арзимни айтай «Чиғриқ»
тағога,
Қолдим, нетарман, бу хил
балога.
Қайдан «масъул ишчи»
бўлган эканман,
Солдим ўзимни йўқ
можарога.
Март ойи келса, барча
очилса,
Не важҳ қилурман
Хайринисога.
Десам сўрайин, ҳийла
қуройин
Бўлмас ишониб ёр, ошнога.

Худди шу мавзудаги «Ҳужум хоинларига» сатирик асарда эса, танқид кучи янада ошади, унда киноя, заҳарханда хитоб оҳанги кучая боради. Сохта, иккиюзламачи фирқа-амалдорнинг кирдикорлари кескин фош этилади:

Баъзи бир хизматчилар
хотинни озод айлади,
Илгариги эркини ҳам, яъни
барбод айлади.
«Ғинг десанг қум-қум талоқ»
машқини бунёд айлади,
«Йўқ десанг, гум, бошқа» —
деб додини бедод айлади,
Қайта бошдан рўдапо
илмоқни иршод айлади.
Э, омон бўл, қайда у ўн беш
қадоқлик папкалар,
Сизми бу ҳолда мудофиъ
ким тақиб винтовкалар,
Сизга ҳайф: «Майдонда
шерман» деб юриш, эй
ҳаккалар,
Сизки бундоқ шум, мунофиқ,
ўзгадин ким ўпкалар,
Фирқанинг ҳужжатлари КК га
фарёд айлади.

Ҳамзанинг кучли социал мазмунга эга бўлган бу асарлари юксак идеаллар учун курашаётган совет кишиларининг маънавий камолотида катта намунавий ва тарбиявий аҳамиятга молик бўлиб, бизнинг кунларимизда ҳамон ғоявий кураш сафида турибди.

Ғаффор МЎМИНОВ,
филология фанлари кандидати.

САНЪАТ ҲАМЗАНОМАСИ

Санъатимиз эндиликда ўзининг мароқли ҳамзаномасига эга. Инқилоб куйчиси, улуғ сўз санъаткори ҳақида бадиий маданиятимиз шаклланиши ва ривожланишининг турли босқичларида кўплаб рассомлик асарлари, спектакллар, музика асарлари ва фильмлар яратилди. Бу ижод намуналарининг ҳар бири Ҳамзага муносиб ўзига хос мадҳия сифатида қимматлидир.

Шуниси қувончлики, буюк шоир ҳақида ҳикоя қилувчи спектакллардаги бош ролларни халқимизнинг севимли санъаткорлари зўр маҳорат билан ижро этганлар. Олим Хўжаев ана шундай актёрлардан эди. У Ҳамза ролини даставвал ўз жонажон театрида талқин қилди. Кинематографчилар Октябрь куйчиси тўғрисида фильм экранлаштиришга киришар эканлар бош ролга ҳеч иккиланмай ана шу санъаткорни таклиф этишди. Бир-биридан чиройли, бир-биридан мароқли бу ижролар артистлик санъатида ўзига хос воқеа сифатида эътироф этилган. Актёрдан муваффақият сирини сўрашганларида, «Ҳамза садоқати ва жасорати бахш этган ҳис-туйғу, илҳом туфайлигина шундай ютуққа эришдим», деб жавоб берган эди марҳум санъаткор.

Ажойиб артист Карим Зокиров Навоий номидаги Катта театримиз саҳнасида, композитор Собир Бобоевнинг «Ҳамза» операсида шоир образини бетакрор бир маҳорат билан талқин қилган эди. Кейинчалик бу ролни Сосон Беняминов ижро этди.

Тасвирий санъат усталари ҳам Ҳамза темасига меҳр-муҳаббат билан мурожаат қилиб келадилар. Бу ўринда Қ. Башаров, В. Кайдалов, Б. Жалолов ишларини алоҳида таъкидлаб ўтса арзийди.

Санъат ҳамзаномасида таниқли кинорежиссёр, СССР халқ артисти Шуҳрат Аббосов раҳбарлигида суратга олинган кўп серияли «Оловли йўллар» бадиий фильми катта воқеа бўлди. Асардаги бош ролни актёр Ўлмас Алихўжаев ижро этди.

Айни кунларда, шоир таваллудининг 100 йиллигига бағишлаб ҳамзаноманинг янги саҳифаларини ёзишга қизғин тараддуд кўрилмоқда. Ҳамза ҳақида ҳикоя қилувчи спектакллар янгидан саҳналаштиришга тайёрланяпти.

Суратларда: 1. «Оловли йўллар» фильмидан бир кўриниш. 2. Рассом В. Кайдаловнинг «Ҳамза» портрети.

А. Горокрик, С. Маҳкамов фотолари.

ИЛМИЙ СЕССИЯ

А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институтида ўзбек совет адабиётининг асосчиси, оташин революционер шоир Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий ижодини ўрганишга бағишланган анъанавий XXVI илмий сессия бўлиб ўтди. Кечани Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони К. Яшин кириш сўзи билан очди.

Илмий анжуманда ЎзССР ФАнинг мухбир аъзоси Ю. Султонов, филология фанлари докторлари А. Қаюмов, А. Ҳожиев, Л. Қаюмов, С. Мамажонов, С. Мирвалиев, филология фанлари кандидатлари Ғ. Мўминов, Р. Иброҳимова, Ш. Турдиев, М. Зуфаров Ҳамза ҳаёти ва ижодини ўрганиш, нашр этиш масалалари ҳақида гапирдилар.

Сессия ишида Қозон давлат университети татар филологияси факультетининг доценти Альберт Яхин ҳамда республикамиздаги қатор олий ўқув юртларининг тил ва адабиёт ўқитувчилари, Ўзбекистон ССР Қўлёзмалар институтининг олимлари иштирок этдилар.

Анжуман иштирокчилари буюк шоир ва жамоат арбоби Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий ижодининг жамиятимизда тутган ролини таъкидлаб, унинг номини ва хотирасини эъзозлаш, адибнинг 100 йиллик юбилейини қизғин кутиб олиш бўйича қимматли фикр ва истаклар билдирдилар.

Н. ИЗБОСКАНОВ.

Эл соғлиғи—юрт бойлиги

Урганчдаги 1-болалар поликлиникаси ходимларига катта қулайлик яратилди. Кўп йиллардан буён эски, мослашмаган бинода аҳолига тиббий хизмат кўрсатаётган поликлиника учун область агросаноат комитетининг уч қаватли биноси бўшатиб берилди.

Суратларда: 1-шаҳар болалар поликлиникасининг янги биноси (чапда) физиотерапия кабинетида шифокор Д. Иброҳимова беморни даволамоқда.

Қ. Отаев фотолари

(ЎзТАГ).

ЯХШИ НИҚОБЛАНГАН ПРОПАГАНДА

АМЕРИКА КЎРГАЗМАСИДАГИ ИККИ СУҲБАТ

Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкаси павильонларидан бирига кираверишда лампочкалар ёниб, «АҚШ ҳаётида информатика» кўргазмасига марҳамат қилинг», деган сатр кўргазмага таклиф этади. Фан, маориф ва маданият соҳасидаги алоқалар ва айирбошлашлар тўғрисида тузилган Совет — Америка битимига мувофиқ АҚШ ахборот Агентлиги (ЮСИА) томонидан уюштирилган бу экспозициянинг Москва, Ростов-Дон, Киев ва Тбилиси шаҳарларидан кейин СССРдаги бешинчи намойиши Тошкентда ўтмоқда.

Кўргазмадаги ғира-ширани ўнлаб телевизорлар ва дисплейлар экранлари ёритиб юборади. Ёқимтой гидлар экспонатларни — шахсий компьютерлар ва силикон микропроцессорлар, бир квадрат дециметрга бутун бир кутубхонани жойлаштира оладиган видеодискаларни намойиш этадилар. Ҳозир электроника оламида ҳукмрон бўлган информатика билан рақобат қила бошлаган оптик толалар, юзлаб станциялар программасини қабул қилишга қодир бўлган телевизион антенналар намойиш этилмоқда.

Шундай бўлса-да, булар ҳали техниканинг энг сўнгги ютуқлари эмас. Кўргазма ташкилотчилари бунда бошқа вазифаларни: Американиклар турмуш тарзини, компьютерлар ва ҳозирги замон алоқа воситалари уларнинг ҳаётини енгиллаштириб ва мазмунли қилиб, меҳнатини янада самарали ва қизиқарли қилаётганлигини безаб кўрсатишни мақсад қилиб қўйганлар. Лекин бунда Америка жамиятининг Америка газеталари «компьютерлар ҳужуми» деб атаган ҳужум келтириб чиқарган жиддий проблемалари «кадр орқасида» яшириниб қолади. Хуллас, «АҚШ ҳаётида информатика» кўргазмаси ЮСИА директори Чарльз Уик эълон қилган «яхши ниқобланган пропаганда» принципини аниқ амалга оширишни таъминлайди. Лекин кўргазма фақат экспонат ва экранларни намойиш қилишдангина иборат эмас. Айни вақтда у икки халқ вакилларининг учрашуви, уларнинг бир-бирларига ўзаро қизиқишлари ҳамдир.

ЎзТАГ мухбири Америка кўргазмаси залларида қилган икки суҳбатни диққатингизга ҳавола этамиз. Суҳбатдошларни экспозиция соҳибларининг ўзлари тавсия қилишди.

* * *

Олмос Самедовна Мижидова,
ёш техниклар марказий станцияси директорининг ўринбосари:

— Залда мен кутилмаган воқеага дуч келдим. Кўргазма директори Ричард Суиб мени табриклаб, мен кўргазмага ташриф буюрган миллионинчи совет кишиси эканлигимни айтди. Менга электрон калькулятор, фотосуратлар альбоми ва фахрий гид значогини топширишди. «Булар билан сиз Совет Иттифоқининг кўргазмамиз намойиш этилаётган ҳар бир шаҳрида экспозициямизнинг меҳмони бўла оласиз», — деб тушунтирди менга Р. Суиб.

Таклифлари учун уларга раҳмат, албатта, лекин мен учун кўргазмани бир марта кўришнинг ўзи кифоя, деб кулиб қўйди Олмос. Американиклар балки мени танлаганларидан омадлари келмагандир: шахсан менда кўргазма, унинг экспонатлари алоҳида таассурот қолдирмади. Мен кўпроқ нарсани кутган эдим, бу ҳақда кўргазма ташкилотчиларига ҳам айтдим. Эҳтимол, бу менинг кўргазмага шунчаки қизиқиш билан эмас, балки профессионал қизиқиш билан келганлигим натижасидир. Чунки мен информатикага кўпдан бери ва асосли тарзда қизиқаман — бу нарса бизнинг бугунги ва қолаверса, эртанги кунимиздир. Ҳозир биз ўзимиз компьютер лабораторияси ташкил этяпмиз, ускуналар — ЭҲМ ва ўн тўртта видеотерминал, шахсий компьютерлар олинди.

Шу боисдан мен Америка техника ижодининг энг янги ютуқларини кўриш иштиёқида эдим. Мен компьютерларни оммавий ўрганиш чоғида вужудга келадиган проблемалар хусусида, айниқса уларнинг болалар руҳиятига таъсири ҳақида мутахассислар билан гаплашмоқчи эдим. Бироқ мен ўзим учун бу ерда, афсуски, ҳеч қандай янгилик топа олмадим. Бу ердаги гидлар ҳам асосан гуманитар фанлар мутахассислари—тарихчилар, сиёсатчилар, журналистлар, тилчилар эканлигини кўрдим. Ҳар ҳолда, техникага оид саволларга саводли жавоб бера олмадилар. Хуллас, бу ерда намойиш этилаётган ҳамма нарсалар менга яхши маълум.

Тўғри, биз ҳозирча бу йўлда дастлабки қадамларнигина қўймоқдамиз. Экспозицияга асосан Америка турмушининг таркибий қисмига айланган буюмлар танлаб олинган, Америкада ўттиз миллион шахсий компьютер борлиги яхши таассурот қолдиради. Кўргазма ана шу жиҳатдан ибратлидир: бизга бюрократик занжирлар билан банд этилмаган инженерлик фикри ва экономика қисқа вақт ичида инсон ҳаётини тубдан ўзгартиб юборишга қодир эканлигини кўрсатишмоқда.

Бу — Америка турмуш тарзини ва капиталистик жамият идеалларини пропаганда қилишдан бошқа нарса эмаслиги равшан. Ҳатто буларни бизга кўрсатишаётганидан қандайдир ғурурланиш сезилиб турибди. Бироқ уларга муносиб жавоб бериш ҳам керак: бизнинг кўпдан бери кутилган мустақилликни қўлга олган ишлаб чиқарувчиларимиз ташаббус ва социалистик омилкорлик кўрсатиб, олға қараб катта одим ташлай оладилар ва бозорларимизни ана шундай муқаммал ва хилма-хил техника билан тўлдирадилар, деб умид қиламан.

* * *

Уильям Скандрич,
«АҚШ ҳаётида информатика» кўргазмаси гиди, вашингтонлик радиожурналист:

— Мен Совет Иттифоқига учинчи марта келишим. Етмиш тўққизинчи йили, студентлик чоғларимда, тўрт ой Ленинградда стажировкада бўлганман. Саксон иккинчи йили Америка командаси составида баҳсга келганман. Биз ўшанда бир қанча шаҳарларда бўлиб, совет ёшлари вакиллари билан турли масалалар юзасидан ўтказилган баҳсларда қатнашдик. Ҳозирги вақтда Совет Иттифоқида рўй бераётган ўзгаришларни ўз кўзим билан кўриб, унга ишонч ҳосил қилдим. Бу ерда, Тошкентда, яқинда театрда бўлиб «Виждон диктатураси» пьесасини кўрдим. Мен спектаклни кўриб ҳайратда қолдим, бу нарса мен учун чинакам сабоқ бўлди. У ерда шунчалик танқид, энг ўткир масалалар юзасидан шунчалик фикр-мулоҳазалар айтилдики, мен илгарилари бундай бўлиши мумкин эмас, деб ўйлаб юрар эдим. Бунинг устига артистлар залга микрофон билан чиқишиб, одамлардан ўз фикрларини айтишни сўрадилар. Бу — жуда қизиқарли ва жиддий томоша бўлди.

Кўргазмамизда мен бу ерга келувчиларга савдо-сотиқда қўлланиладиган электрон техникани кўрсатаман. Совет кишилари билан мулоқотда бўлиш мен учун жуда қизиқарли. Улар жуда оқилона ва ўткир саволлар берадилар. Мен уларнинг активликларини, билимга ташналикларини, ҳазил-мутойибани ёқтиришларини айтиб ўтмоқчиман. Ана шуларнинг ҳаммаси ошкоралик ва демократиялаш сиёсати натижаси бўлса керак, деб ўйлайман. Комил ишонч билан айтишим мумкинки мамлакатимиздаги кишиларнинг кўпчилиги буни қўллаб-қувватламоқда. Кези келганда айтиб ўтай, ошкоралик ва информатика бир-бири билан чамбарчас боғлиқдир. Масалан, компьютернинг ўзи нима? Бу кенг ахборот айирбошлашга кўмаклашадиган қурилмадир. Жамиятда ошкоралик бўлмаса, очиқ-ойдин иш кўрилмаса, ахборот айирбошлаш мумкин эмас. Бинобарин, компьютер техникасини жорий этиш ва демократияни ривожлантириш бирга ва бир вақтда бориши керак. Бизнинг кўргазмамиз ҳам худди шу ҳақдадир.

Мамлакатларимиз ўртасидаги ўзаро муносабатлар яхшиланиб бораётганлиги мени ғоят хурсанд қилади. Одамларнинг шахсий алоқалари ҳам ана шу жараёнга ёрдам беради. Американиклар ўз характерлари ва жўшқинлиги жиҳатидан Ғарбий Европаликларга қараганда Совет кишиларига анча яқинроқ деб ўйлайман. Масалан, мен бир йил Францияда турдим, француз оиласида яшадим. Шундай бўлса-да, у ерда мен ҳеч ким билан дўстлаша олмадим. Лекин Совет Иттифоқида бўлган вақтларимда мен неча ой мобайнида кўплаб яхши дўстлар орттирдим.

Маданиятларимизнинг ҳам ўхшаш жиҳатлари кўп. Мен радиода «Жаз оламидан» программасини олиб бораман. Ўтган йили Вашингтонга Ленинград диксиленди бориб, ҳаммани мафтун этди. Ўша кезлари мен бутун бир ҳафта мобайнида совет жази тўғрисидаги программаларни эшиттирдим. Чунки, мени тушунарсиз деб ўйлайман, вазифам Америка музикасини радио орқали пропаганда қилишдан иборат бўлса-да, совет жази программасини эшиттириб роҳатланишдан ўзимни тия олмадим...

Рус тилини мен университетда ўрганганман. Рус тилига бўлган қизиқишимга иккита сабаб бор эди: ота-оналарим — Югославия ва чехословакиялик бўлиб, оиламиз православ мазхабидандир. Асосийси, СССРнинг дунёдаги мавқеини ҳисобга оладиган бўлсак, айтиш мумкинки, рус тили энг муҳим тилдир.

Бизнинг кўргазмамиз совет кишилари ва американикларнинг бир-бирларини яхшироқ билиб олишларига, бир-бирларига яхшироқ муносабатда бўлишларига ёрдам беради, деб умид қиламан.

Суҳбатни **К. Стельмашов, И. Ҳисомов** олиб бордилар.

Дарвоза ёнида— поликлиника

Октябрь 50 йиллиги номли Навоий ремонт-механика заводи дарвозаси ёнида янги поликлиника очилди. Кенг ва ёруғ бинода замонавий даволаш ва диагностика асбоблари билан жиҳозланган турли хоналар, дорихона жойлашган.

Бу ерда сузиш ҳавзаси, саунаси, физкультура зали, дам олиш хонаси бўлган соғломлаштириш комплекси ҳам бор. Ишчи ва хизматчилар ишдан сўнг врач кўрсатмасига биноан даволаниш, ўз кучларини қайта тиклаш учун бу ерга ошиқадилар.

Поликлиника «Сиҳат-саломатлик» программаси таркибий қисми бўлган заводнинг социал-иқтисодий ривожланиш планига биноан бунёд этилди.

(ЎзТАГ).

● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ

● *Мусобақа арафасида*

БЕПАРВОЛИК ҲАМ ЭВИ БИЛАН-ДА

Республикамиз областларида газета соврини учун мусобақага ҳозирлик кўриш ишлари қизғин давом этмоқда. Андижон, Фарғона, Бухоро ва Тошкент областларининг командалари республика мусобақасига пухта шайланишди. Лекин ҳамма областларда ҳам совриндорлик баҳсига тараддуд кўриш яхши, деб бўлмайди. Қашқадарё областида ҳам ана шундай манзара кўзга ташланади.

— Тайёргарлик ҳақида сўраяпсизми? — дейди область спорт комитети раиси Усмон Валиев. — Албатта. Яйпанда бўлажак баҳсларда муваффақиятли иштирок этишга ҳаракат қиламиз.

— Республика мусобақасига кимлар боради, уларнинг шайлиги қандай аҳволда экани ҳақида гапириб берсангиз?

Телефондаги бу суҳбатда раис дудуқланди.

— ...Яқинда область мусобақасини ўтказамиз.

— Яхши. Қанча команда қатнашади? Шаҳар ва районларда бундай баҳсга тайёргарлик бўлса керак?

Раис ўйланиб қолди. Кейин «менимча, 3-4 кун ичида ўтади-ёв. Яхшиси, спорт комитетимизга келсангиз бафуржа гаплашиб олардик. Нима дейсиз?» — деди. У. Валиев билан учрашув кунини келишиб олдик. Спорт комитетига кириб борганимизда раиснинг кайфияти йўқ, асабийлашиб ўтирарди.

— Кўрмайсизми... командамиз куни-кеча самбо бўйича республика мусобақасида ўн биринчи бўлиб қайтди. Елиб-югурамиз, куч сарфлаймиз, ташкилотчилик қиламиз. Фойдаси қани... Тренерларимиз панд беришгани беришган. Ҳа... сиз марафонча югуриш мусобақасига ҳозирлик важидан келгансиз-а...

Раис қандайдир қоғозларни титкилай кетди. Излаганини тополмади. «Яйпанга борадиганларнинг рўйхати бор эди, — дейди у. — Инструкторимиз Чори Аҳмедов шу ишга мутасадди. Қаранг, ҳали у ишга келмабди».

Биз марафонча югуриш ва спортча юриш бўйича республика мусобақасига ҳозирлик юзасидан ўзаро суҳбатдан қониқмадик. Спорт инструктори Ч. Аҳмедовни эса йўлда учратдик. Афсуски, область спорт комитети раиси ҳам, инструктор ҳам совриндорлик баҳси ҳақида тасаввурга эга эмасликлари маълум бўлди.

— Республика мусобақасига тайёргарлик босқичи тарзида ўтказилувчи область миқёсидаги баҳслар ҳақида шаҳар ва район спорт комитетларига хабар қилинган эди, — дейди Ч. Аҳмедов. — Ростини айтсам, натижасидан бехабарман. Яйпанга эса областимиздан икки кишининг бориши аниқ.

Спорт инструктори марафончиларнинг номини ҳам айтолмади. Мана сизга республика мусобақасига бўлган муносабат. Бепарволик ва масъулиятсизлик билан иш юритиш ҳам эви билан-да. Умуман Қашқадарё областида спортнинг бир қанча турлари бўйича машқлар ўтказиш узлуксизлигини таъминлаш, маҳоратли спортчилар тарбиялашда орқада қолинмоқда. Классик кураш ва қиличбозлик бўйича мусобақаларда саккизинчи, эркин кураш баҳсларида 14-ўринларда келинаётганлиги ана шундан. Ваҳолонки, областда физкультура-спортни ривожлантириш учун барча имкониятлар мавжуд.

М. КАРОМОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

● *Шахмат бурчаги*

ТОЖ ТАЛАБГОРЛАРИ

Халқаро арбитр М. МУҲИДДИНОВ бошқаради

Дастлабки саралаш мусобақаларининг ғолиблари — 14 гроссмейстер ўртасидаги нимчорак финал матчлари Канаданинг Сент-Жон шаҳрида ўйналди. Низомга кўра, еттита микроматчнинг ҳар бирида 6 тадан партия ўйналиши, ҳисоб 3:3 бўлиб қолган тақдирда қўшимча ўйинлар бўлиши белгилаб қўйилган эди.

Биз дастлабки «ғалвир»-дан ўтган 7 нафар тож талабгорининг ижод намуналари, қисқача босиб ўтган йўллари билан таништиришни лозим топдик.

1. Тажриба устун чиқди.

Қуръага биноан беш вакилимиздан иккитаси ўзаро беллашадиган бўлиб қолганлиги уларнинг биттасига кейинги «эшик ёпилиши»дан нишона эди. Лекин қайси бирига? Буни баҳс белгиларди.

А. Юсупов — Я. Эльвест.
Биринчи партия

1. d4 d5 2. Kf3 Kf6. 3. c4 dc 4. Kc3 c6 5. a4 Cf5 6. e3 e6 7. C:c4 Cb4 8. O—0 Kbd7 9. Kh4 0—0 10. K:f5 ef 11. f3 Kb6 12. Cb3 Ф d7 13. a5 Kbd5 14. Фd3 Ce7 15. e4 Kb4 16. Фc4

«f7» пунктига тазйиқ кўрсатиш билан боғлиқ ажойиб ғоя.

16... Лad8 17. Ce3 b5 18. ab ab 19. Kph1 b5 20. Фe2 Лa8 21. Лad1 Лab8 22. d5!

Рақибининг ўйлаш учун вақти тобора тиғизлашиб бораётганини ҳисобга олган оқлар ўйинни очмоқдаки, бундай позицияда уларнинг икки фили устунлик келтириши аниқ.

22... cd 23. e5 Ke8 24. K:d5 K:d5 25. Л:d5 Фc6 26. ЛcI Фa6 27. Лd7 Лb7 28. Фd3 g6 29. Фd5.

Оқларнинг позициявий устунлиги яққол кўринмоқда.

29... Л:d7 30. Ф:d7 Cb4.

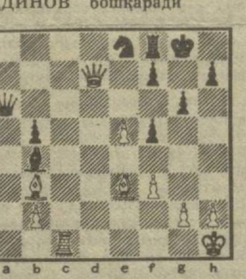

31. e6! Ҳал қилувчи ҳамла.

31... fe 32. C:e6+Kph8 33. Cd4+.

Ҳозир 33. Ф:e8 Фd6 34. Ф:f8+Ф:f8. 35. Cd4+Фg7 36. Лc8+Cf8. 37. Л:f8X имконияти ҳам бор эди. Лекин Юсупов оддий йўлни танлади.

33...Kf6 34. C:f6 +. Қоралар таслим бўлди, чунки **34... Л:f6 35. Лc8+ Cf8 36. Л:f8+ Л:f8 37. Фd4+** ва кейинги юришда мот.

Хуллас, кейин яна битта ютиб, учтасини дуранг қилган А. Юсупов 3,5:1,5 ҳисобида баҳсни барвақт ўз фойдасига ҳал қилди. Олтинчи учрашувга эҳтиёж қолмади.

Тож талабгорлари мусобақасида биринчи бор қатнашган 25 ёшли эстониялик гроссмейстер тажрибали ҳарифига бас келолмади. Ваҳолонки Яан Эльвестнинг ҳам муваффақиятлари чакки эмас: 1987 йилги СССР чемпионатининг бронза медали совриндори (ўшанда ҳам Юсуповга ютқазган эди), ўсмирлар ўртасида Европа чемпиони (1982-1983), ўсмирлар ўртасида жаҳон биринчилигининг (1981) иккинчи совриндори, Загребдаги зоналараро турнирда (1987) иккинчи-учинчи ўринларни баҳам кўрган, Вршацдаги халқаро турнир (1987) ғолиби, шахсий коэффициенти 2540.

Энди Артур Юсупов билан танишинг: 1960 йилда туғилган, шахсий коэффициенти 2635. 1979 ва 1981 йилги СССР чемпионатларининг совриндори. Ўсмирлар ўртасида жаҳон чемпиони (1977). 1982, 1984, 1986 йилги жаҳон олимпиадалари ва 1985 йилги жаҳон команда биринчилиги ғолиби (Совет терма командаси составида). Жаҳон биринчилиги финал матчининг иштирокчиси (1986). Бу галги тож талабгорлари чорак финалида москвалик А. Юсуповнинг рақиби канадалик халқаро гроссмейстер К. Спраггетт бўлади. Кейинги «Шахмат бурчаги»да у билан танишасиз.

КОНКУРС — 88:
ўнинчи топшириқ

МАСАЛА. уч юришда мот.

ХРОНИКА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ўрток Юсуп Каримович Юсувалиев бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан уни Ўзбекистон ССР Чет эл туризми бош бошқармасининг бошлиғи вазифасидан озод қилди.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ДИҚҚАТ, КОНКУРС!

СССР ТРАКТОР ВА ҚИШЛОҚ ХУЖАЛИК МАШИНАСОЗЛИГИ МИНИСТРЛИГИ

60 ВА 90 САНТИМЕТРЛИ ҚАТОР ОРАЛАРИДА ИШЛАТИЛАДИГАН ПАХТА ТЕРИШ МАШИНАЛАРИНИНГ ЭНГ ЯХШИ ХОМАКИ ЛОЙИҲАСИНИ ИШЛАБ ЧИҚИШ УЧУН КОНКУРС ЎТКАЗИШ ТЎҒРИСИДА ҚАРОР ҚАБУЛ ҚИЛДИ.

Конкурснинг мақсади жаҳон техника даражаси талабларига жавоб бера оладиган ва СССР шароитида пахтани юксак сифатли тола билан йиғиб олишни таъминлайдиган истиқболли пахта териш машиналарини яратиш соҳасидаги вазифаларни ҳал этишни жадаллаштиришга қаратилган.

Конкурсда истаган киши қатнаша олади.

60 ва 90 сантиметрли қатор ораларида ишлатиладиган пахта териш машинасининг энг яхши хомаки лойиҳаси учун ўтказиладиган конкурс тўғрисида

Н И З О М

I. УМУМИЙ ВАЗИФАЛАР.

60 ва 90 сантиметрли қатор ораларида ишлатиладиган пахта териш машинасининг энг яхши хомаки лойиҳасини ишлаб чиқиш учун конкурсни СССР Трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрлиги СССР Давлат агросаноат комитети билан биргаликда ўтказади. Конкурснинг мақсади энг яхши техникавий ечимларни танлаб, сўнгра улардан пахта териш машиналари техник ва ишчи лойиҳаларини ишлаб чиқишда фойдаланиш учун, бу ишга, қайси идорага тегишли эканлигидан қатъий назар, конструкторлик ва илмий-тадқиқот ташкилотлари коллективларини, шунингдек айрим мутахассисларни кенг жалб қилишдан иборат.

Конкурсга тақдим қилинган пахта териш машиналарининг лойиҳаси фан ва техниканинг сўнгги ютуқларини ҳисобга олган ҳолда бажарилган бўлиши лозим. Машиналарнинг конструкцияси меҳнат унумдорлигини анча ошириш, агротехника кўрсаткичларини яхшилаш, материал сарфи, иқтисодий-энергетика ва меҳнат ресурсларини қисқартиришни таъминлаши, талаб қилинаётган эстетик ва эргономик характеристикалар даражасига эга бўлиши ва техник даражаси уни жорий қилиш пайтидаги мамлакат ва чет элнинг шундай машиналаридан юқори бўлиши зарур.

II. КОНКУРС ПРОГРАММАСИ ВА ШАРТЛАРИ.

1. Конкурсда тақдим қилинган хомаки лойиҳалар қараб чиқилади ва улардан энг яхшиси танлаб олинади. Танлаб олинган лойиҳа асосида пахта териш машиналарининг техник ва ишчи лойиҳалари ишлаб чиқилади ҳамда тажриба намуналари тайёрланади.

15.001-73 ГОСТ бўйича хомаки лойиҳани ишлаб чиқиш учун 60 ва 90 сантиметрли қатор ораларида ишлатиладиган пахта териш машиналарини ишлаб чиқиш учун СССР Давлат агросаноат комитетининг талаблари асосий кўрсаткичлар ҳисобланади.

2. Конкурсда қатнашиш учун қуйидаги материаллар тақдим этилиши лозим:

ташкилот (корхона)нинг йўлланма мактуби;

аннотация (2—3 бет);

таклиф қилинаётган конструкциянинг техник-иқтисодий асослари (2.118-73 ва 2.119-73 ГОСТга мувофиқ), конструкциянинг афзалликлари, техникавий рўйхати ёзилган изоҳнома (30 бетли текстдан иборат бўлиб, зарур ҳисоб-китоб ва расм-чизмаларни ўз ичига олади);

чизмалар (масштаби камида 1:5 бўлган 24 ва 44 форматли);

пахта териш машинасининг умумий кўриниши (дизайн жиҳатдан);

машинанинг кинематик схемаси;

машинанинг оғирлик маркази ўлчовлари кўрсатилган ҳолда унинг кўприкларига тушадиган оғирликлар схемаси;

лойиҳа корхона коллективи томонидан тақдим қилинган ҳолда ташкилот (корхона) илмий-техника кенгашининг хомаки лойиҳа ҳақидаги фикри.

3. Конкурс 1988 йил 15 февралда бошланган конкурс 1989 йил 15 апрелгача давом этади.

Конкурсга юборилган лойиҳалар уч нусхада тайёрланади. Лойиҳани бажарган ташкилотнинг номи, лойиҳа раҳбари ва авторларининг ёки лойиҳа авторининг фамилиялари кўрсатилган, «Пахта териш машиналарининг хомаки лойиҳаси конкурсига» деган ёзув билан лойиҳа материаллари конкурс жюрисига шахсан топширилади ёки почта орқали юборилади.

Адрес: 127247, Москва шаҳри, Дмитровское шоссе, 107-уй. НПО «ВИСХОМ» — қишлоқ хўжалик машинасозлиги илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси.

III. КОНКУРС НАТИЖАЛАРИНИ ЯКУНЛАШ.

1. Конкурс ғолибларига мукофотлар конкурс якунлари чиқарилгандан сўнг тўланади.

2. Конкурс ғолибларига 25 минг сўмгача ҳажмда мукофот белгиланади.

Коллективлар ва айрим қатнашчиларга бериладиган мукофотларнинг конкрет ҳажми конкурс ташкилотчилари томонидан белгиланади.

Конкурс ғолибларига мукофот амалдаги мукофотлаш шартларидан қатъий назар тўланаверади (бирлашмалар, корхоналар ва ташкилотларнинг раҳбар ходимлари бундан истисно).

Конкурс жюриси келгусида ишлаб чиқишга қабул қилинган лойиҳада фойдаланиш учун қараб чиқилган лойиҳалар орасидан айрим энг яхши техник ечимларни тавсия этиш ва уларнинг авторларига бериладиган мукофот ҳажмини белгилаш ҳуқуқига эга.

3. Конкурс ғолибларига мукофотларни СССР Трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрлиги жюри қарорига асосан бир ой муддатда — хомаки лойиҳаларни кўриб чиқиш натижаларига ва мукофотли ўринларни эгаллаган хомаки лойиҳалар бўйича тайёрланган тажриба намуналарининг синови натижаларига кўра икки босқичда тўлайди.

4. Конкурс натижаларига кўра мукофотли ўринни олган лойиҳани бош конструкторлик ташкилоти ишчи чизмалари ишлаб чиқиш, шунингдек тажриба намуналарини тайёрлаш ва синаб кўриш учун юборади.

Ўзбекистон ССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитети коллективи республика радиоси музикали эшиттиришлар Бош редакциясининг бўлим бошлиғи З. Обидовага акаси

Ғофиржон ОБИДОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Тошкент давлат маданият институти коллективи режиссура ва актёрлик маҳорати кафедрасининг доценти К. У. Умурзоқовга онаси

Турсунхон УМУРЗОҚОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

● *Тингланг, томоша қилинг*

19 МАРТ, ШАНБА

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — Асрлар садоси. 9.30— Нега ва нима учун? 10.00 — Ҳужжатли фильм. 10.55 — Халқ куйлари Бутунроссия декадаси. 11.20 — Социализм мамлакатларида. 11.50 — «Сибирлик аёл». Бадиий фильм, 1 ва 2-сериялар. 14.00 — Чернобиль сабоқлари. 15.30 — Музейда музика. 16.05 — Дунё воқеалари. 16.25 — Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун. 16.55— Мўъжизасиз-мўъжизалар. 17.55 — Мультфильм. 18.10 — Халқаро ҳаёт редакцияси таништиради. 19.10 — «Биз — сизнинг фарзандларингизмиз». Бадиий фильм, 1 ва 2-сериялар. 21.30 — Время. 22.00 — Қайта қуриш прожектори. 22.10 — Шанба оқшомида. 00.10 — Янгиликлар.

МТ-II. 8.30 — Гимнастика. 8.45 — Студия таништиради. 9.30 — Э. Межелайтиснинг шеърий вернисажи. 10.30 — Здоровье. 11.20 — Ҳайвонот оламида. 12.20 — Компьютер билан диалог. 13.10 — Фалсафий суҳбатлар. 13.55 — Инсон. Ер. Коинот. 14.55 — Ҳужжатли фильм. 15.15 — Музика эфирда. 17.20 — «Жанубдан йўлга чиққан арава». Бадиий фильм. 18.45 — Шанба — ота-оналар куни. 20.20 — Фан ва техника. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Халқ куйлари Бутунроссия декадаси. 21.30 — Время. 22.00 — Қайта қуриш прожектори. 22.10 —Теннис. СССР чемпионати. 22.55— Портрет вариациялари билан. 23.35 — Янгиликлар. 23.40 — Футбол. «Жальгирис» — «Динамо» (М.).

УзТВ-I. 7.00 — «Ассалому алайкум». 8.30 — Ҳужжатли фильм. 9.05 — «Шум бола». Бадиий фильм. 10.40 — Туркистон АССР ва Туркистон Компартиясининг 70 йиллигига. 11.10 — И. Турсунов. «Пахтамиз оппоқ эди». Спектакль. 12.40 — Дала ҳовли юмушлари. 13.10 — Ёшлик. 13.40 — Оналар мактаби. 14.10 — «Иқбол». 18.00 — Ўсмирлар учун кўрсатув. 18.45 — Футбол чорраҳаларида. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Тил — маданият кўзгуси. 20.20 — Николай Подвойский. Ҳаёти саҳифалари. 20.30 — Ахборот. 20.50 — «Аёл гўзаллиги оламни безар». 21.30 — Время. 22.00 — Қайта қуриш прожектори. 22.10 — «Аёл гўзаллиги оламни безар» (давоми).

УзТВ-II. Душанба. 18.00 — Реклама. 18.10 — Мен яшаётган олам. 18.50 — Жаҳон бир ҳафта ичида. 19.00 — Новости. 19.20 — Наврўз — баҳор байрами. 20.00 — Ахбор. 20.20 — Санъат усталарининг концерти. 21.30 — Время. 22.00 — Қайта қуриш прожектори. 22.10 Убайдулло Ражабов кечага таклиф этади.

РАДИО

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Ўзбек халқ қўшиқлари. 9.30 — Ёшлик. 10.15 — Дугоналар. 11.30 — Саломат бўлинг. 12.10 — Строитель Узбекистана. 12.30 — Замира Суюнова куйлайди. 12.50 — Шеърий лаҳзалар. 13.00 — Ўзбекистон чорвадори. 13.30 — Хатларингизни ўқиб... 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.30 — Қувноқ танаффус. 16.00 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 17.00 — Ижодкор ёшлар клуби. 18.15 — Фан уфқлари. 18.30 — Радиотингловчилар таклиф этган программа асосида концерт. 19.20 — Ёшлик. 19.50 — Халқаро кундалик. 21.10 — Шанба оқшомида. 22.45 — Оркестр куйлари. 23.00 — Оқшом тўлқинларида.

Редактор
Л. ҚАЮМОВ.

Р. — 08612. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. А. — 65. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12